

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 11Co/112/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6420201333
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 12. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Renáta Deáková
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2025:6420201333.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Renáty Deákovvej (sudkyne spravodajkyne) a členov senátu JUDr. Danice Kočíckovej a JUDr. Jozefa Zlochu, v spore žalobcov: 1/ A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XXX, XXX XX E., 2/ E. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XXX, XXX XX E., 3/ F. C., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XX, XXX XX E., 4/ G. E., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XX, XXX XX E., žalobcovia 1/ - 4/ právne zastúpení: JUDr. Samuel Baránik, advokát, so sídlom Podjavorinskej 7, 811 03 Bratislava, proti žalovaným: 1/ H. E., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XXX, XXX XX C., žalovaný 1/ právne zastúpený: Advokátska kancelária UHAL' s.r.o., so sídlom Štefana Moyzesa 9877/43, 960 01 Zvolen, IČO: 47 236 655, 2/ H. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XXX, XXX XX E., 3/ I. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. D. XXX, XXX XX E., žalovaní 2/ až 3/ zastúpení splnomocneným zástupcom: H. B. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. D. XXX, XXX XX E., o určení vecného bremena, o odvolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Okresného súdu Žiar nad Hronom, č.k. 25C/10/2020-409 zo dňa 30.08.2024, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.

II. Žalovaný 1/ je povinný nahradiť žalobcom 1/,2/,3/,4/ náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o ich výške.

odôvodnenie:

1. Odvolaním napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie určil, že na pozemkoch v k.ú. C., s parc. D. J. XXX/X - ostatná plocha o výmere 1112 m² (evidovaný Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX) a s parc. č. J. XXX/XX - trvalý trávny porast o výmere 27 m² (evidovaný Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. XXX) viazne v rozsahu vyznačenom v geometrickom pláne vyhotoviteľa Geodetické služby M&M, s.r.o. číslo XXXXXXXX-XX/XXXX, ktorý úradne overil dňa 06.03.2024 pod číslom K./XXXX Okresný úrad Žiar nad Hronom, katastrálny odbor, vecné bremeno, ktorému zodpovedá právo prechodu a prejazdu:
- v rozsahu vyznačeného dielu č. 1 v prospech každodobého vlastníka pozemkov s parc. D. L. XXX - záhrada o výmere 427 m², L. XXX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 837 m², L. XXX/X - záhrada o výmere 19 m² a L. XXX/X - záhrada o výmere 1964 m², zapísané na liste vlastníctva č. XXX,
- v rozsahu vyznačeného dielu č. 2 v prospech každodobého vlastníka pozemkov s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 641 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX, s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 399 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX, s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 461 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX,
- v rozsahu vyznačeného dielu D. X v prospech každodobého vlastníka pozemkov s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 641 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX, s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 461 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX,

- v rozsahu vyznačeného dielu č. X v prospech každodobého vlastníka pozemkov s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 641 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX,

- v rozsahu vyznačeného dielu č. X v prospech každodobého vlastníka pozemkov s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 641 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX, s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 399 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX, s parc. č. L. XXX/X - trvalý trávny porast o výmere 461 m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXX (výrok I.); žalovanému 1/ uložil povinnosť nahradiť žalobcom 1/-4/ náhradu trov konania v rozsahu 100% (druhý výrok), štátu priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému 1/ v rozsahu 100 % (tretí výrok) a svedkovi A. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. N. XX/XX, XXX XX O. P. G., svedočné nepriznal (štvrtý výrok).

1.1 Z jeho dôvodov vyplýva, že žalobcovia 1/ až 4/ sa svojou žalobou zo dňa 21.04.2020 domáhali určenia vecného bremena; žalobcovia 1/,2/ sú v celosti bezpodielovými spoluvlastníkmi pozemkov na parc. č. L. XXX - záhrada o výmere 427 m², L. XXX - zastavaná plocha a nádvoria o výmere 837 m² (na ktorom stojí rodinný dom súpis. č. XXX), CKN XXX/X - záhrada o výmere 19 m² a CKN XXX/X - záhrada o výmere 1964 m², ktoré nehnuteľnosti sú zapísané na LV č. XXX. Žalobkyňa 2/ je výlučnou vlastníčkou pozemku na parc. č. L. XXX/X - trvalý trávnatý porast o výmere 399 m², zapísanej na LV č. XXX, žalobkyňa 3/ je výlučnou vlastníčkou pozemku s parcelou L. XXX/X - trvalý trávnatý porast o výmere 461 m², zapísanej na LV č. XXX, žalobkyňa 4/ je výlučnou vlastníčkou pozemku na parcele CKN XXX/X - trvalý trávnatý porast o výmere 641 m², zapísanej na LV č. XXX (ďalej spoločne aj „panujúce nehnuteľnosti“). Prístup na panujúce nehnuteľnosti bol od roku 1933 žalobcami a ich právnymi predchodcami vykonávaný cez pozemok na parcele EKN XXX/X - ostatná plocha o výmere 1112 m², ktorý je toho času vedený ako vlastníctvo pôvodnej žalovanej 1/ Q. E., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX (ďalej len „pôvodná žalovaná 1/“) o veľkosti 21/30 a na žalovaného 2/ v 90/30 na LV č. XXX a pozemok s parcelou č. EKN XXX/XX - trvalý trávnatý porast o výmere 27 m vo výlučnom vlastníctve žalovanej 3/ na LV č. XXX (ďalej spoločne len „slúžiace nehnuteľnosti“), na ktorých sa nachádza prístupová cesta nielen na panujúce nehnuteľnosti, ale aj na domovú nehnuteľnosť pôvodnej žalovanej 1/ a k pozemkom žalovaných 2/,3/. Iná možnosť prístupu na panujúce nehnuteľnosti neexistuje. Právni predchodcovia žalobcov ako aj žalovaných od roku 1933 slúžiace nehnuteľnosti užívali ako cestu v súlade s tým, ako bol tento pozemok v pozemkovej knihe aj označený a spoločne sa starali o jej údržbu. V roku 1957 previedol starý otec žalobkýň 2/-4/ A. A. panujúce nehnuteľnosti na rodičov žalobkýň R. C. a Q. (Q.) C., S. A., ktorí pristavili k pôvodnému rodinnému domu A. A. z roku 1933, postaveného na parcele EKN XXX/XX (terajšia časť parcely CKN XXX) jednu bytovú jednotku. Rodinný dom následne previedli aj s dvorom a záhradou v roku 1988 do vlastníctva žalobcov 1/,2/ (t.j. zaťa a dcéry). V roku XXXX R. C. zomrel.

1.1.1 Bezproblémové užívanie uvedených nehnuteľností narušila pôvodná žalovaná 1/ v roku 2018, kedy si vystavala hnojisko na pozemku s parcelou č. CKN XXX/X vo vlastníctve žalobkyne 4/ s odôvodnením, že pri zápisoch nehnuteľností a meraniach sa udiali chyby a podľa jej vlastných výpočtov tento pozemok je vo vlastníctvo žalovanej 1/. Okresný súd Žiar nad Hronom uznesením č.k. 25C/14/2018-22 zo dňa 23.10.2018 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil pôvodnej žalovanej 1/ odpratať z pozemku žalobkyne 4/ hnojisko a zdržať sa takých zásahov do vlastníckeho práva žalobkyne 4/. Uznesenie bolo vykonané súdnym exekútorom JUDr. Alenou Bohovičovou pod č. 6EX/509/18.

1.1.2 Žalobcovia požiadali žalovaných o zriadenie vecného bremena zmluvne s poukazom na to, že pôvodná žalovaná 1/ využívala na prístup ku svojim nehnuteľnostiam pozemky žalobcov 1/,2/ a takto chceli vzťah recipročne usporiadať. Na základe súhlasov žalovaných v zmysle predbežnej dohody žalobcovia obstarali na vlastné náklady vypracovanie zamerania u geodetickej spoločnosti a spísanie zmluvy o zriadení vecných bremien u advokáta. Napokon žalovaní odmietli uzavrieť dohodu o zriadení vecných bremien.

1.1.3 Žalobcovia poukázali na to, že medzi ich právnymi predchodcami a právnymi predchodcami žalovaných existovala ústna dohoda o trvalom výkone práva cesty (služobnosti), ktorú nebolo potrebné intabulovať do pozemkovej knihy. Vydržacia lehota začala plynúť podľa uhorského obyčajového práva, na túto vydržaciú lehotu nadviazal Stredný občiansky zákonník; toto právo sa účinnosťou Stredného občianskeho zákonníka zmenilo na výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, pre určenie rozsahu ktorého bola rozhodujúca miestna zvyklosť v zmysle §171 Stredného občianskeho zákonníka. Miestnou zvyklosťou bolo bezodplatné využívanie práva cesty, keďže išlo o majetok knihovaný ako „L. T.“, ktorého držiteľmi boli vlastníci panujúcich nehnuteľností, t.j. právní predchodcovia žalobcov. S poukazom na §144, §145, §149, §118 a §566 ods. 1,2 Stredného občianskeho zákonníka mali za to, že oni, resp. už ich právní predchodcovia nadobudli v prospech panujúcich nehnuteľností právo zodpovedajúce vecnému bremenu výkonom práva (vydržaním), keďže toto právo vzniklo najneskôr do 10 rokov od účinnosti Stredného občianskeho zákonníka, t.j. najneskôr do 01.01.1961. Súčasne

poukázali na právnu úpravu §151o ods. 1, §129 ods. 1, §130 ods. 1 a §134 ods. 1, 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

1.1.4 Zdôraznili, že Stredný občiansky zákonník zaviedol pre posúdenie dobromyseľnosti držby významné pravidlo zakotvené v ustanovení §145 ods. 2, podľa ktorého sa v pochybnostiach považuje držba za oprávnenú, t.j. dobromyseľnú. V súčasnosti platný Občiansky zákonník prevzal túto zásadu v plnom rozsahu (§130 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

1.1.5 Naliehavý právny záujem v zmysle §137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej v texte aj len „C.s.p.“) je daný, pretože žalovaní popierajú existenciu vecného bremena. Právo prechodu a prejazdu cez túto cestu nevyhnutne potrebujú nielen žalobcovia, ale aj iné subjekty ako Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, ktorá vlastní nad touto cestou vodojem, a teda existencia vecného bremena je vo verejnom záujme; Obec Ihráč považuje daný pozemok za „účelovú cestnú komunikáciu.“ Žalobcovia tvrdili, že vykonávali údržbu spornej cesty, že iný prístup na svoje pozemky, ako cez spornú cestu, nemajú a prístup mali cez túto spornú cestu všetci pôvodní vlastníci pozemkov, ktorí tam mali polia (rodina A., rodina B.), zástupcovia obce pri výstavbe vodovodu, prevádzkovateľ a vlastník vodohospodárskeho zariadenia, ako aj náhodné osoby, ktoré chodili do okolitých nehnuteľností.

1.1.6 Žalobcovia poukázali na rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 1VCdo/1/2024 zo dňa 13.05.2024, ako aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky II.ÚS 484/2015, zverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 48/2018.

1.1.7 Žalobcovia sa po úprave petitu domáhali určenia, že na uvedených nehnuteľnostiach viazne vecné bremeno, eventuálne, že súd zriaďuje vecné bremeno, ktorému zodpovedá právo cesty cez pozemok v k.ú. C. s parcelou č. EKN XXX/X - ostatná plocha o výmere 1112 m² (evidovaný Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálny odbor na LV č. XXX), v rozsahu vyznačenom geometrickým plánom č. XXXXXXXX-X/XXXX, vyhotoviteľa Geodetické služby M&M, s.r.o., ktorý úradne overil dňa 29.02.2024 pod D./XXXX Okresný úrad Žiar nad Hronom, katastrálny odbor v prospech každodobého vlastníka stavby súpis. č. XXX - rodinný dom na pozemku s parcelou č. L. XXX, ktorá je evidovaná na LV č. XXX, vedeného pre k.ú. C., Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálny odbor, s náhradou za vecné bremeno od žalobcov 1./2/ spoločne a nerozdielne pre žalovaného 1/ v sume 164,86 Eur a pre žalovaného 2/ v sume 70,65 Eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a náhrady trov konania spoločne a nerozdielne v rozsahu 100%.

1.2 Žalovaní žiadali žalobu ako nedôvodnú zamietnuť, popreli nárok žalobcov na vydržanie vecného bremena, pretože neexistujú dôkazy, zmluvy, listiny alebo dohody, ktoré by preukazovali, že na sporných pozemkoch malo vzniknúť právo prístupu k nehnuteľnostiam žalobcov, ktoré by predpokladalo vydržanie vecného bremena. Žalobcov nepovažovali za dobromyseľných pre chýbajúci právny titul ohľadom vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Pri vydržaní podľa obyčajového práva bola dobromyseľnosť potrebná pri vstupe do držby, ak malo dôjsť k vydržaniu práva podľa Stredného občianskeho zákonníka, žalobcovia nie sú oprávnenými držiteľmi len z toho titulu, že došlo k vzniku účinnosti tohto zákona a ich domnelé právo sa podľa nich malo pretransformovať na vecné bremeno. Právny titul je pevnou súčasťou predpokladov vydržania, pôvodná žalovaná 1/ uviedla, že časť pozemku nadobudla na základe kúpnej zmluvy a následne osvedčením na notárskom úrade vydržaním cesty a potvrdila dlhodobé užívanie spornej cesty na prístup k okolitým nehnuteľnostiam; súčasne uviedla, že nebránila a ani nebude brániť chodiť po spornej ceste. Po smrti pôvodnej žalovanej 1/ okresný súd pokračoval v konaní s dedičom H. E. ako novým žalovaným 1/. Žalovaní 2/,3/ súhlasili so zriadením vecného bremena, pričom žalobcovia si nebudú uplatňovať nárok na náhradu trov konania od nich. Žalovaný 1/ zotrval na tvrdení, že je pre vydržanie vecného bremena potrebná oprávnená držba zahŕňajúca právny titul, s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 9Cdo/286/2020 zo dňa 30.11.2020 ako aj sp.zn.1Cdo/91/2018 zo dňa 16.12.2019. Spochybňoval existenciu dohody a jej náležitosti a existenciu oprávnenej držby.

1.3 Žalovaní 2/,3/ s podanou žalobou súhlasili a uviedli, že zimnú údržbu spornej cesty zabezpečuje obec z dôvodu, že nad rodinným domom žalovaného 1/ sa nachádza rezervoár pitnej vody pre obec.

1.4 Okresný súd po vykonanom dokazovaní vychádzal z ustanovení §70 ods. 1,2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (Katastrálny zákon), §123, §124, §127 ods. 3, §134 ods. 1, §151n ods. 1 až 3, §151o ods. 1,2,3 Občianskeho zákonníka, §116 ods. 1, §566 ods. 1,2 Stredného občianskeho zákonníka a §137 písm. c) C.s.p.

1.5 Konštatoval, že v prejednávanej veci je predmetom právneho posúdenia určovacia žaloba, kde žalobcovia 1/-4/ žiadajú dosiahnuť zosúladienie skutočného právneho stavu so stavom evidovaným v katastri nehnuteľností. V dôsledku nezhôd vzniknutých medzi stranami sporu v súvislosti s výkonom práva prechodu a prejazdu žalobcov 1/-4/ ku vlastným nehnuteľnostiam cez pozemky žalovaných 1/-3/ sa postavenie žalobcov stáva neistým. S podanou žalobou o určenie vecného bremena prejavili súhlas žalovaní 2/ a 3/.

1.6 S prihladnutím na zmenu žaloby ide o určenie vecného bremena na pozemkoch v k.ú. C., s parcelou č. EKN XXX/X - ostatná plocha o výmere 1112 m², evidovaných Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálny odbor na LV č. XXX a s parcelným č. J. XXX/XX - trvalý trávnatý porast o výmere 27 m², evidovaný Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálny odbor na LV č. XXX. K určeniu vecného bremena vydržaním, ktorému zodpovedá právo prechodu a prejazdu, má dôjsť v rozsahu vyznačenom v geometrickom pláne D. XXXXXXXX-XX/XXXX, vyhotoviteľa Geodetické služby M&M, s.r.o., úradne overeným dňa 06.03.2024 pod č. K./XXXX Okresný úrad Žiar nad Hronom, katastrálny odbor. Z výpisov listov vlastníctva okresný súd mal preukázané vlastnícke právo žalobcov 1/-3/ a žalovaných 1/-4/. Medzi stranami nebolo sporné, že na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalovaných sa nachádza cesta, ktorá svojím charakterom slúži ako prístupová cesta k susedným nehnuteľnostiam a iný účel nemá. Uvedené skutočnosti mal preukázané súd prvej inštancie z vykonanej obhliadky na mieste samom dňa 29.11.2022. Keďže žalobcovia primárne žiadali určiť vecné bremeno vydržaním, za týmto účelom okresný súd smeroval ďalšie dokazovanie vo veci.

1.7 Okresný súd konštatoval existenciu naliehavého právneho záujmu žalobcov; medzi žalobcami a žalovanými vznikli spory, výsledkom ktorých bolo aj súdne konanie, vedené na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp.zn. 25C/14/2018, v ktorom súd nariadil neodkladné opatrenie uznesením č.k. 25C/14/2018-22 zo dňa 23.10.2018 tak, že uložil povinnosť pôvodnej žalovanej 1/, aby vo vzťahu k pozemku s parcelným č. L. XXX/X - trvalé trávne porasty o výmere 641 m², zapísaný na LV č. XXX, vedenom pre k.ú. C. Okresným úradom v Žiari nad Hronom, katastrálny odbor, sa zdržala zásahov do vlastníckeho práva žalobkyne (toho času žalobkyňa 4/) vo forme vstupu na pozemok a vyvážania maštalného hnoja, odstránenia z tohto pozemku navezený maštalný hnoj a hnojisko v rozmeroch dĺžky 2,7 m x šírka 1,3 m x výška 0,6 m, zložené z kovových dielcov obdĺžnikového tvaru, upevnených do zeme, zatĺčenými oceľovými rúrami a terén aby zarovnála do pôvodného stavu do 3 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia. S poukazom na rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp.zn. 11Co/82/2020 zo dňa 23.11.2020 konštatoval, že len samotná skutočnosť, že t.č. žalovaný 1/ nebráni prechodu a prejazdu žalobcov k príslušným pozemkom nie je dôvodom, pre ktorý by nebolo možné určiť vecné bremeno, resp. jeho zriadenie, pretože samotné podanie žaloby má pôsobiť okrem iného aj preventívne tak, aby došlo k naplneniu právnej istoty strán sporu.

1.8 Okresný súd poukázal na teoretické východiská vecných bremien s tým, že právnym dôvodom vzniku vecného bremena môže byť rovnako ako u vlastníckeho práva zmluva, dedenie, rozhodnutie príslušného orgánu, zákon a vydržanie; oprávnenie zodpovedajúce vecnému bremenu teda možno nadobudnúť aj vydržaním. V zmysle aktuálnej právnej úpravy je predpokladom tohto spôsobu nadobudnutia nepretržitý výkon práva po dobu najmenej 10 rokov, ak sú splnené aj ostatné podmienky vydržania vlastníckeho práva, uvedené v §134 Občianskeho zákonníka. Zákonnými podmienkami vydržania sú oprávnená držba, uplynutie zákonom určenej vydržacej doby a spôsobilý predmet vydržania. Pri posudzovaní oprávnenosti držby je potrebné vychádzať zo zásady, že jej predpokladom je presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, ak si určitú vec alebo právo prisvojuje. Medzi okolnosti, ktoré svedčia o oprávnenosti držby, patrí aj okolnosť, ako vec alebo právo nadobudol.

1.9 Okresný súd konštatoval, že žalobcovia svoje právo zodpovedajúce vecnému bremenu vydržaním odvodzovali od právnej úpravy, platiacej v časoch uhorského práva a následne na ňu nadviazal Stredný občiansky zákonník, účinný od 01.01.1951 do 31.03.1964. Pozemky žalobcov a pozemky žalovaných, ktorých súčasťou je aj sporná cesta, boli dané do vlastníctva ich právnym predchodcom, a to na základe zákona č. 81/1920 Sb., tzv. prídelový zákon. Pôvodne boli tieto nehnuteľnosti zaradené do k.ú. H., čo vyplýva z predloženej pozemkovo-knižnej vložky č. XXX, založenej v roku 1935, ktorá bola súdu predložená spolu s podanou žalobou; pôvodne tvorili pozemky jeden celok a kúpnu zmluvou zo dňa 20.06.1933 a geometrickým plánom boli rozčlenené medzi starého otca žalobcov 2/-4/ A. A., starého otca pôvodnej žalovanej 1/ a žalovaného 2/ H. G., resp. ostatných nových vlastníkov.

1.9.1 A. A. nadobudol do vlastníctva pozemky na pôvodnej parcele D.XXX/XX, XXX/XX Q. XXX/XX. V zmysle predloženej dobovej katastrálnej mapy poloha pôvodnej parcely D. XXX/XX zodpovedá terajšej parcele č. CKN XXX/X, XXX/X, XXX/X; pôvodnej parcele č.XXX/XX zodpovedá terajšie parcelné č. CKN XXX, XXX/X a pôvodnej parcele č.506/26 zodpovedá terajšie parcelné č. L. XXX a č. CKN XXX.

1.9.2 H. G. nadobudol do spoluvlastníctva aj pozemok s parcelou č. XXX/X, na ktorom sa nachádza sporná cesta v zmysle súčasného číslovania. Tento pozemok bol podľa pozemkovo-knižnej vložky č. XXX, založenej v roku 1935 označený ako „L. T.“.

1.10 Z notárskej zápisnice D./XXXX, P. XXXXX/XXXX, spísanej notárom JUDr. Štefanom Kuteničom vyplýva, že pôvodná žalovaná 1/ a žalovaný 2/ vyhlásili, že nadobudli vlastnícke právo na základe vydržania k nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa v k.ú. C., a to 1/2 od J. G. z parcely č. EKN XXX/X - trvalé trávne porasty o výmere 106 m², zapísaného pod U. na LV č. XXX pre obec C., k.ú. C. a k podielu 1/15 R. E., 1/15 A. B. a 1/15 H. B. z parcely č. EKN XXX/X - ostatné plochy o výmere 1112 m², zapísaných na LV č. XXX pre obec C., k.ú. C., každý rovným dielom po 1/2 z uvedených spoluvlastníckych podielov.

1.10.1 V uvedenom prípade išlo o vlastníkov, ktorí boli zapísaní ešte v pozemkovo-knižnej vložke č. XXX. Pôvodného žalovaná 1/ a žalovaný 2/ osvedčili vydržanie vyššie uvedených nehnuteľností, čo vyplýva nielen z predloženej notárskej zápisnice, ale aj z výpisu LV č. XXX k údajom platným dňa 16.04.2020.

1.10.2 Z vyššie uvedeného považoval okresný súd za zrejmé, že od roku 1935 právni predchodcovia žalobcov a žalovaných pokojne užívali a vykonávali údržbu spornej cesty, ktorá bola v rozhodnom období v pozemkovej knihe príslušne označená. K výraznému prerušeniu pokojného užívania spornej cesty došlo až v roku 2018 pôvodnou žalovanou 1/, kedy si vystavala hnojisko na pozemku s parcelným č. CKN XXX/X vo vlastníctve žalobkyne 4/, čoho dôsledkom bolo nariadené neodkladné opatrenie sp.zn. 25C/14/2018.

1.11 Okresný súd s poukazom na uvedené skutočnosti uzavrel, že k uchopeniu vlastníckeho práva k pozemkom právny predchodcami žalobcov a žalovaných a k nerušenému užívaniu spornej cesty ako prístupu k ich nehnuteľnostiam došlo v roku XXXX, teda v období platnosti uhorského obyčajového práva na Slovensku do 31.12.1950 a následne za platnosti Stredného občianskeho zákonníka v období od 01.01.1951 do 31.03.1964. Právni predchodcovia žalobcov a žalovaných užívali pozemky od roku 1933, resp. 1935 na základe kúpnej zmluvy zo dňa 20.06.1933, zaznamenatej v pozemkovo-knižnej vložke č. XXX.

1.11.1 V konaní nebolo preukázané, že by právo prechodu a prejazdu predchodcov žalobcov nebolo všeobecne rešpektované obyvateľstvom obce, títo právo prechodu a prejazdu na pozemkoch riadne využívali a na svojich nehnuteľnostiach nerušene hospodárili. Toto právo bolo využívané aj tretími osobami, keďže nehnuteľnosti, t.č. vo vlastníctve žalovaných boli využívané ako „cesta“, resp. prístupová cesta k susedným nehnuteľnostiam, aj keď doposiaľ nebola zaradená do siete miestnych ciest.

1.11.2 V uvedenom prípade išlo o vecné právo známe uhorským právom pod pojmom služobnosť, ktorá bola neskôr prebratá Stredným občianskym zákonníkom, známa pod pojmom vecné bremeno. Vydržacia doba podľa uhorského obyčajového práva platného na Slovensku v tom čase v trvaní 32 rokov by uplynula v roku 1967. V dôsledku ustanovenia §566 ods. 1,2 v spojení s §116 ods. 1 Stredného občianskeho zákonníka však uplynula už dňa 01.01.1961, t.j. najneskôr uplynutím kratšej vydržacej doby stanovenej tzv. Stredným občianskym zákonníkom, počítanej od 01.01.1951. Za splnenia všetkých podmienok možno predpokladať, že ku dňu 01.01.1961 došlo k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu zo strany právnych predchodcov žalobcov, pričom nebolo sporné, že bola splnená aj podmienka spôsobilého predmetu vydržania podľa tzv. Stredného občianskeho zákonníka, pretože sporné pozemky nepatrili medzi tzv. nescudziteľné veci v socialistickom vlastníctve.

1.12 Spornou v konaní zostala neexistencia právneho titulu pre vydržanie vecného bremena, ktorú opakovane namietal žalovaný 1/, ktorý odmietol splnenie predpokladov vydržania z dôvodu nedoloženia právneho titulu pre vstup do držby práva s poukazom na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky.

1.12.1 Okresný súd poukázal na rozdielnu rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít k otázke vydržania vecného bremena bez existencie právneho titulu. Rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu v Českej republike môže mať odlišné stanovisko k otázke existencie právneho titulu (viď §1090 ods. 1 zákona č. 89/2012 Sb., Občiansky zákonník).

1.13 Preto sa okresný súd pre posúdenie neexistencie právneho titulu k výkladu ustanovení Občianskeho zákonníka o vydržaní oboznámil s rozhodnutím veľkého senátu občianskoprávneho

kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 1VCdo/1/2024 zo dňa 13.05.2024, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod publikačným č. S..

1.13.1 V zmysle vyššie uvedeného rozhodnutia veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uviedol (bod 14. odôvodnenia), že „držba je historicky chápaná ako faktický stav, ktorý spočíva vo vykonávaní faktickej reálnej moci nad vecou s úmyslom mať vec pre seba. Držba preto predpokladá existenciu dvoch zložiek. Prvou je korpus possessionis ako faktická moc nad vecou, ku ktorej musí pristúpiť animus possidenti, ktorý vyjadruje vôľu držiteľa mať vec (právo) pre seba a nakladať s ňou ako s vlastnou. Vznik držby sa však na rozdiel od vzniku vlastníctva nemusí de lege lata nutne opierať o existujúci právny dôvod, inak povedané na vznik oprávnenej držby postačí naplnenie zákonných predpokladov držby, medzi ktorými sa existencia právneho dôvodu nenachádza. V súčasnom Občianskom zákonníku rozlišujeme len medzi oprávnеноu držbou a neoprávnеноu držbou. Náš právny poriadok z tohto pohľadu nerozlišuje medzi držbou titulárnou a držbou vzniknutou na základe tzv. domnelého titulu, tak ako to robí napr. §991 českého Občianskeho zákonníka.

1.13.2 Oprávnенá držba je založená na objektívne posudzovanej dobromyseľnosti držiteľa, že mu vec alebo právo patrí. Právne predpisy výraz „dobromyseľný“ nevymedzujú, preto východiskom ďalších úvah musí byť jeho význam v bežnej reči. V Slovníku slovenského jazyka sa tomuto výrazu prisudzuje význam „dobrosrdečný, dobrácky“ a jeho synonymum je „statočný, poctivý, čestný“; opakom je zas výraz „zlomyseľný“ vo význame osoby, ktorá si „želá, robí niekomu zle“. Držiteľ je teda dobromyseľný o tom, že mu vec patrí vtedy, keď je poctivý, čestný o tom, že svojou držbou vykonáva vlastné právo, a teda, že svojou držbou nerobí inému zle, že nezasahuje do práva iného, že nekoná bezprávne. Pri vydržaní nejde o to, či je držiteľ dobromyseľný s ohľadom na právny poriadok ako taký, ale či ho môžeme považovať za nedobromyseľného vo vzťahu k vlastníkovi, ktorý má strach o svoje vlastníctvo, teda či na jeho správaní k vlastníkovi je niečo odsúdeniahodného, čo spôsobuje, že spoločnosť nechce poskytnúť ochranu jeho dlhodobej a vlastníkom nerušenej držby.

1.13.3 Súd sa v rámci skúmania otázky dobromyseľnosti zameriava na skúmanie poctivosti konania držiteľa z objektívneho hľadiska a nie na skúmanie ne/existencie právneho titulu. Ako je už uvedené vyššie, je to dané tým, že na vznik držby nie je nevyhnutná existencia právneho dôvodu jej uchopenia a právny dôvod jej uchopenia je/môže byť len jedným z dôkazných prostriedkov osvedčujúcich oprávnенosť držby. Pokiaľ platnosť právneho dôvodu uchopenia držby nie je rozhodujúcim kritériom pre skúmanie dobromyseľnosti držiteľa o oprávnенosti jeho držby, potom ani právny omyl nie je - z hľadiska platnosti a existencie právneho dôvodu uchopenia držby - rozhodujúci bez ohľadu na to, či je ospravedlniteľný alebo neospravedlniteľný. Neexistencia alebo neplatnosť právneho titulu teda sama o sebe nevylučuje poctivosť konania konajúceho a jeho dobromyseľnosť v tom, že mu vec alebo právo patrí, a teda že vzhľadom na jeho presvedčenie objektívne vzaté koná v dobrej viere, t.j. v ospravedlniteľnom omyle o poctivosti nadobudnutia držby.

1.13.4 Na základe uvedeného je možné aj naďalej zotrvávať na názore, že na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia - riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby (R 45/1986). Poctivosť konajúceho účastníka občianskoprávneho vzťahu má pri skúmaní dobromyseľnosti držiteľa nepochybne zásadnejší význam ako ne/existencia právneho titulu, ktorý právny predpoklad vydržania zákon de lege lata nestanovuje.

1.13.5 Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa ďalej priklonil (bod 15. odôvodnenia) „k ostatným súdnym rozhodnutiam, ktoré fundamentálne reflektujú staršiu judikatúru, vychádzajúc pritom z interpretácie ustanovenia §134 ods. 1 v spojení s §130 ods. 1 OZ, z ktorých ustanovení platný právny titul ako predpoklad pre dobromyseľnosť držiteľa, resp. oprávnенosť držby nevyplýva. Na historickom pozadí nie nepodstatnou je tiež okolnosť, že ani v minulosti (podľa slovenského, resp. uhorského práva) právny titul nebol podmienkou držby. Nedostatok právneho titulu (napr. ústna kúpna zmluva nehnuteľnosti) preto pre účely vydržania nemôže zapríčiniť neoprávnенosť držby, resp. nedobromyseľnosť držiteľa; keď, tak môže byť (iba) jedným z dôkazov preukazujúcich oprávnенosť držby, resp. dobromyseľnosť držiteľa. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi.“

1.13.6 Z ďalšieho odôvodnenia vyplýva, že „nedostatok právneho titulu preto pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnенosť držby, nakoľko právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnенosť držby. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi, nie je contra legem alebo fraudem legis.“

1.14 Na základe vyššie uvedených skutočností a právne záväzného názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky okresný súd uzavrel, že k vydržaniu vlastníckeho práva nie je potrebný právny titul, a to ani za čias platnosti uhorského obyčajového práva, resp. Stredného občianskeho zákonníka. Stredný občiansky zákonník zaviedol pre posúdenie dobromyseľnosti držby pravidlo zakotvené v §145 ods. 2, podľa ktorého sa v pochybnostiach považuje držba za oprávnenú, t.j. dobromyseľnú; v súčasnosti platný Občiansky zákonník prevzal túto zásadu v plnom rozsahu v §130 ods. 1. Rozhodnutie veľkého senátu je podľa §48 ods. 3 C.s.p. záväzné pre ostatné senáty dovolacieho súdu, ide súčasne aj o rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Na uvedenom nič nemení ani odlišný názor dvoch členov veľkého senátu, keďže títo boli prehlasovaní väčšinou členov.

1.14.1 Závery rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky možno aplikovať na predmetný prípad; §134 OZ je potrebný aplikovať aj na posudzovanie vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu v zmysle odkazu §151o ods. 1 druhá veta OZ. Žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia dlhodobo realizovali výkon práva zodpovedajúci vecnému bremenu, a to právu prechodu a prejazdu bez akýchkoľvek sporov čestne a v súlade s dobrými mravmi, čím došlo ku vzniku vecného bremena vydržaním. V druhej vete §130 ods. 1 OZ je ustanovená vyvrátiteľná právna domnienka, že v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená. Dobromyseľnosť ako vnútorné psychické presvedčenie držiteľa sa preukazuje len nepriamo, na základe vonkajších okolností a preto sa z hľadiska dokazovania ukladá dôkazné bremeno tomu, kto namieta oprávnenosť držby. Okresný súd ustálil, že v konaní nebola preukázaná nedobromyseľnosť žalobcov a ich právnych predchodcov.

1.15 Okresný súd považoval za preukázané, že vecné bremeno práva prechodu a prejazdu nebude v žiadnom smere obmedzovať povinných z vecného bremena, t.j. žalovaných, keďže samotný prechod a prejazd cez pozemky žalovaných sa dlhodobo realizuje. Ide o cestu, ktorá slúžila a naďalej slúži ako prístup k okolitým nehnuteľnostiam a zároveň zabezpečuje prístup k rezervoáru pitnej vody pre Obec C.. Obec v rámci zimnej sezóny vykonáva údržbu tejto cesty, túto cestu využívajú elektrikári a aj súkromné osoby, čo vyplýva z vyjadrení strán sporu a aj z predložených čestných prehlásení Q. V. a H. E., ktoré sú súčasťou súdneho spisu. Užívanie aj údržbu cesty vykonávali aj žalobcovia, čo vyplýva z predložených čestných prehlásení; cestu využíva aj žalovaný 1/, ktorý nesúhlasil s podanou žalobou, a to na prejazd motorovým vozidlom ku svojej nehnuteľnosti, čo nebolo v konaní sporné. Takéto vecné bremeno nebude predstavovať žiadny zásah do práva žalovaných na súkromie.

1.15.1 Predmetnú cestu z hľadiska právneho stavu nemožno považovať za verejnú miestnu komunikáciu. Je žiadúce, aby táto cesta bola aj naďalej prístupná, a to nielen z dôvodu prístupu k nehnuteľnostiam žalobcov a bezproblémového prístupu k rezervoáru pitnej vody, ale aj z dôvodov požiarnej bezpečnosti, aby nedošlo k prípadnému ohrozeniu života a zdravia ľudí. Pre posúdenie nevyhnutnej cesty k nehnuteľnosti (stavby rodinného domu žalobcu 1/), ktorú namietal žalovaný 1/ na pojednávaní 07.08.2024, okresný súd uviedol, že zabezpečenie riadneho výkonu vlastníckeho práva vlastníka stavby spočíva nielen v práve vlastníka stavbu užívať, ale aj v povinnosti zabezpečovať jej riadnu údržbu. Táto povinnosť vlastníkovi stavby vyplýva z §86 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (Stavebný zákon), ktorý ukladá stavebníkovi v súlade s dokumentáciou overenou stavebným úradom a s rozhodnutím stavebného úradu (stavebné povolenie, kolaudačné rozhodnutie) udržiavať stavbu v dobrom stave tak, aby nevznikalo nebezpečenstvo požiarov a hygienických závad, aby nedochádzalo k znehodnoteniu alebo ohrozeniu jej vzhľadu a aby sa čo najviac predĺžila jej užívateľnosť. So zabezpečením uvedených povinností je neodmysliteľne spojené aj právo súvisiace s bezproblémovým príchodom nielen vlastníka stavby, ale aj prípadných záchranných zložiek.

1.15.2 Okresný súd uviedol, že právo nevyhnutnej cesty možno zriadiť len na návrh vlastníka stavby, ktorý súčasne nie je vlastníkom príľahlého pozemku. Súdna prax pri aplikácii §151o ods. 3 Občianskeho zákonníka používa širší výklad v prospech vlastníkov stavieb a tak príľahlým pozemkom sa preto nerozumie len pozemok bezprostredne príľahlých pozemkov vlastníka, ale aj všetky pozemky, ktoré sú na zriadenie cesty potrebné, tzn. aj pozemky vzdialenejšie. Keďže účelom prístupu spočívajúceho v práve cesty v zmysle §151o ods. 3 Občianskeho zákonníka je zabezpečenie prístupu k verejnej komunikácii, príľahlými pozemkami sú pozemky, cez ktoré sa vlastníka stavby môže k verejnej komunikácii dostať. Právo cesty v prospech vlastníka môže súd v zmysle citovaného zákonného ustanovenia zriadiť aj vtedy, keď je táto stavba obklopená pozemkami vlastníka stavby, avšak za podmienky, že sa vlastníka stavby cez svoje pozemky nedostane k verejnej komunikácii.

1.15.3 Z uvedeného je zrejmé, že vlastníka stavby musí mať zabezpečený prístup k verejnej komunikácii.

1.15.4 Uvedené skutočnosti by nadobúdali väčšieho právneho významu predovšetkým vtedy, keby súd uvažoval o zriadení vecného bremena v zmysle alternatívneho petitu pripustenej žaloby. To rovnako

platí pri posúdení otázky, či prístup vlastníka nehnuteľností nemožno zabezpečiť inak. Vykonanou obhliadkou a jej fotodokumentáciou nebolo jednoznačne preukázané, že neexistuje iná prístupová cesta k nehnuteľnostiam žalobcov, ako cez nehnuteľnosti žalovaných. Toho času sa prístup k nehnuteľnostiam žalobcov realizuje cez pozemky žalovaných tak, ako sa má určiť, že došlo k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, pričom sa tento prístup takto realizoval aj v minulosti a žalovaný, resp. ich právni predchodcovia tento prístup umožňovali, a to až k vrchným poľnohospodárskym nehnuteľnostiam.

1.15.5 Okresný súd mal za to, že z doposiaľ zisteného skutkového stavu pre zastabilizovanie sporov spočívajúcich v práve prechodu a prejazdu, možných budúcich sporov a vo verejnom záujme je potrebné, aby otázky prístupu k nehnuteľnostiam žalobcov cez nehnuteľnosti žalovaných boli riešené formou vecného bremena, a to aj v prípade, pokiaľ by súd neurčil, že došlo k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, keďže podľa názoru okresného súdu sú na to splnené všetky zákonné podmienky podľa §151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Skúmanie splnenia konkrétnych podmienok požadovaných v §151o ods. 3 však nebolo účelom dokazovania okresného súdu.

1.16 K námietke žalovaného 1/ voči snahe žalobcov uzatvoriť pred pojednávaním Zmluvu o zriadení vecného bremena nezakladá dôvod na existenciu pochybnosti o vydržaní práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Snaha žalobcov o urovanie sporov mimosúdne by predišla dlhoročnému súdnemu konaniu a zachovaniu právnej istoty nerušeného prechodu a prejazdu cez pozemky žalovaných. Je povinnosť nielen strán sporu, ale aj súdu riešiť spory mimosúdne a motivovať strany k zmiernu bez ďalšieho zbytočného predlžovania súdneho konania v súlade so zásadou hospodárnosti konania a prejednávania veci bez zbytočných prieťahov.

1.17 Okresný súd považoval za dostatočne preukázané, že nárok žalobcov je dôvodný, preto z dôvodu hospodárnosti konania nevykonal všetky dôkazy, pretože by ich vykonanie neprineslo iný výsledok rozhodnutia vo veci samej a bolo by nadbytočné a neúčelné. Nevykonal navrhované dôkazy žalovaným 1/, ktorý na pojednávaní dňa 07.08.2024 žiadal vypočuť geodeta, znalca a predloženie kolaudačného rozhodnutia nehnuteľností vo vlastníctve žalobcu 1/ (rodinný dom a garáž).

1.17.1 K vykonaniu dôkazu výsluchom geodeta a znalca uviedol, že súd pristúpi k výsluchu len za predpokladu, keď účastník konania namietne podstatné výhrady znaleckého posudku a v tomto kontexte poukázal okresný súd na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 21Cdo/2458/2009. Žalovaný v konaní nepreukázal dôvodnosť predložených námietok a existenciu podstatných výhrad či už voči vypracovaným geometrickým plánom alebo voči znaleckému posudku.

1.17.2 Strany konania boli v rámci úkonov súdu oboznámené s koncentračnou zásadou, na ktorú súd upozornil na pojednávaní dňa 07.08.2024. Geometrický plán č. 47110899-14/2024 a geometrický plán č. 47110899-9/2004 vyhotoviteľa Geodetické služby M&M, s.r.o., tak aj znalecký posudok znalca Ing. Štefana Sviržovského č. 30/2024 zo dňa 13.03.2024 boli súdu od žalobcov predložené dňa 03.05.2024, čím bol žalovanému 1/ poskytnutý dostatočný časový priestor na vykonanie navrhovaných dôkazov výsluchom. Žalovaný 1/ nepreukázal dôvodnosť návrhu na vykonanie dôkazu oboznámením sa s kolaudačným rozhodnutím k nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcu 1/. Podľa názoru okresného súdu uvedená skutočnosť nemá pre dôvodnosť podanej žaloby z pohľadu určenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním žiadny právny význam. Pre žalobcu je podstatná len tá skutočnosť, že žalobca je vlastníkom rodinného domu v zmysle LV č. XXX na základe konštitutívneho zápisu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

1.17.3 Okresný súd neprihliadol na predložený znalecký posudok znalca Ing. Štefana Sviržovského č. 3/2024 zo dňa 13.03.2024 a nevykonal ho, pretože nedošlo ku konštitutívnemu zriadeniu vecného bremena v zmysle §151o ods. 3 Občianskeho zákonníka a právna úprava pre vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu náhradu nepredpokladá.

1.17.4 Okresný súd upustil od výsluchu svedka A. G., nar. XX.XX.XXXX, predvolaného na pojednávanie 09.02.2023, ktoré bolo súdom zrušené. Dôvodom upustenia od výsluchu nebola len skutočnosť, že žiadna zo strán sporu nežiadala následne doplniť dokazovanie výsluchom tohto svedka, ale aj to, že bol dostatočne preukázaný skutkový stav pre rozhodnutie vo veci a ani jeho prípadným výsluchom by nemohlo dôjsť ku zmene záverov, ku ktorým okresný súd dospel.

1.18 Preto okresný súd určil, že na sporných pozemkoch viazne v rozsahu vyznačenom v geometrickom pláne vecné bremeno, ktorému zodpovedá právo prechodu a prejazdu s tým, že oprávnení z vecného bremena nie sú len žalobcovia, ale aj všetci tí, ktorí vstúpili, resp. ešte len vstúpia do vlastníckeho vzťahu k nehnuteľnostiam, v prospech ktorých došlo k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

1.19 O trovách konania rozhodol okresný súd podľa ustanovení §251, §252, §255 ods. 1, §262 ods. 1, 2 C.s.p. a vzhľadom na vyhovie žalobe priznal žalobcom ako úspešnej strane sporu proti žalovanému 1/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% s tým, že hoci na žalovanej strane vystupovali aj žalovaní 2/,3/, voči nim neuplatnil zásadu úspešnosti v konaní, pretože v závere súdneho konania súhlasili s podanou žalobou a o celkovom priebehu konania neboli dostatočne informovaní, o čom svedčí aj to, že plnú moc právnomu zástupcovi dňa 11.06.2024 odvolali; žalobcovia si voči žalovaným 2/,3/ nárok na náhradu trov konania ani neuplatnili.

1.20 Keďže okresný súd v rámci vykonávaného dokazovania vykonal aj obhliadku na mieste samom (dňa 29.11.2022), v súvislosti s ktorou vznikli štátu trovy konania, priznal štátu nárok na náhradu trov konania voči žalovanému 1/ ako neúspešnej strane sporu z dôvodu vzniknutých trov na cestu služobným autom okresného súdu. O výške náhrady trov konania rozhodne podľa §262 ods. 2 C.s.p. okresný súd po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom.

1.21 Dňa 10.02.2023 okresnému súdu bola doručená žiadosť A. G. o náhradu za čerpanie dovolenky z dôvodu účasti na pojednávaní dňa 09.02.2023 o 9.15 hod., ktoré bolo zrušené bez jeho vyrozumienia o zrušení pojednávania. Okresný súd uviedol, že svedok nemá nárok na svedočné pri čerpaní dovolenky, pretože na tento účel sa mu poskytuje náhrada mzdy zo strany zamestnávateľa. Podľa §116 ods. 1 Zákonníka práce zamestnancovi patrí za vyčerpanú dovolenku náhrada mzdy v sume jeho priemerného zárobku. Podľa §258 ods. 1 C.s.p. svedkovi môže súd ako svedočné priznať náhradu účelne vynaložených hotových, preukázaných a uplatnených výdavkov spojených s jeho výsluchom. Svedkovi za čas strávený na dovolenke nemôže byť priznané svedočné podľa §258 ods. 1 C.s.p., keďže mu preukázateľne nevznikla ušlá mzda a na účel čerpania dovolenky sa mu poskytuje náhrada mzdy. Svedok by mal nárok na svedočné len za predpokladu, že mu zamestnávateľ poskytne pracovné voľno na nevyhnutne potrebný čas na výkon občianskych povinností (činnosti svedka), ak túto činnosť nemožno vykonávať mimo pracovného času. Pracovné voľno poskytuje zamestnávateľ bez náhrady mzdy, ak iný osobitný predpis alebo kolektívna zmluva neustanovuje inak, alebo ak sa zamestnávateľ so zamestnancom nedohodne inak (§136 ods. 1 Zákonníka práce). Cestovné a ušlú mzdu tak poskytne zamestnancovi (svedkovi) súd v podobe svedočného. Zamestnávateľ na tento účel poskytuje údaje pre výpočet svedočného. Zamestnanec sa tlačivom preukáže jednak na ospravedlnenie svojej neprítomnosti v určený deň a jednak na poskytnutie údajov na jeho odškodnenie z dôvodu činnosti svedka, ktoré potvrdí súdu zamestnávateľ. Svedok súdu v zákonnej 10-dňovej lehote (§285 ods. 3 C.s.p.) nepreukázal, že by mu zamestnávateľ poskytol pracovné voľno bez náhrady mzdy za účelom činnosti svedka pred súdom, a preto mu svedočné nepriznal.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný 1/ z dôvodov podľa §355 ods. 1 a §365 ods. 1 písm. b), d), f), g) a h) C.s.p., pretože okresný súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

2.1 Rozsudok súdu prvej inštancie považuje žalovaný 1/ za nedostatočne odôvodnený, a preto nepreskúmateľný, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pri posudzovaní vydržania mal okresný súd posúdiť dobrú vieru držiteľov zo všetkých hľadísk, t.j. zisťovaním objektívnych skutočností, ktoré v nich vyvolali presvedčenie, že právo vecného bremena im patrí. Z rozsudku túto skutočnosť nemožno zistiť, čím okresný súd pochybil a tým sa odchýlil aj od ustálenej praxe najvyššieho súdu, ktorý takúto povinnosť súdu prejednávajúceho veci ukladá.

2.1.1 Okresný súd ani neustálil dobu, kedy malo dôjsť ku vstupu do držby, keď (strana 19. dole) uviedol, že právni predchodcovia žalobcov a žalovaných užívali pozemky od roku 1933, resp. 1935, pričom ide o podstatnú skutočnosť, pretože ku dňu vstupu do držby sa posudzuje splnenie podmienok vydržania. Následne sa v rozsudku uvádza už len, že pozemky sa užívali ako cesta, a že ju užívali aj žalobcovia, alebo že sa užívali dlhodobo.

2.1.2 Hoci okresný súd analyzuje rozhodnutie veľkého senátu R 15/2024 a cituje ho, nevyvodil z neho závery podstatné pre tento prípad okrem toho, že právni predchodcovia žalobcov dlhodobo realizovali výkon práva zodpovedajúci vecnému bremenu. Z akých objektívnych okolností okresný súd vyvodil oprávnenosť presvedčenia žalobcov, že im toto právo patrí, zistiť nemožno.

2.1.3 Ďalej okresný súd uvádza, že vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu a prejazdu nebude v žiadnom smere obmedzovať povinných z vecného bremena, t.j. žalovaných, keďže samotný prechod a prejazd cez pozemky žalovaných sa dlhodobo realizuje. Táto skutočnosť je pri určovaní vecného bremena vzniknutého vydržaním nepodstatná, význam by mohla mať len pri zriadení vecného bremena súdom. Vecné bremeno určitého rozsahu buď vydržaním vzniklo alebo nie, či bude niekoho obmedzovať alebo nie, nie je pre súd rozhodujúce.

2.1.4 Okresný súd vyjadril názor, že je potrebný prístup po ceste nielen pre vlastníka stavby, ale aj pre záchranné zložky. Okresný súd opomenul, že záchranné zložky (požiarnici, polícia, rýchla zdravotná pomoc) majú zabezpečený prístup k nehnuteľnostiam na základe osobitných zákonov a keďže nie sú ani účastníkmi tohto sporu, tak im z takého vecného bremena žiadne právo nevznikne.

2.1.5 Okresný súd celkom nadbytočne hodnotí skutočnosti potrebné k zriadeniu vecného bremena súdom podľa §151o ods. 3 Občianskeho zákonníka a hoci napokon sám uznáva, že skúmanie splnenia podmienok podľa tohto ustanovenia nebolo účelom dokazovania, riešeniu týchto otázok venoval celý odsek 36. rozsudku. Tieto skutočnosti by sa nemali v rozsudku vôbec nachádzať, pretože nemajú žiaden vzťah k určovacieho výroku, ktorý súd vyjadril rozsudku.

2.1.6 Snahu žalobcov uzavrieť pred začatím konania zmluvu o zriadení vecného bremena žalovaný 1/ považoval za dôkaz ich nedobromyseľnosti, naopak okresný súd to považoval za dôvod nepreukazujúci pochybnosti o vydržaní práva, ale snahu mimosúdne urovnať spory a o predchádzanie dlhoročnému súdnemu konaniu. Takýto záver považuje žalovaný 1/ za nelogický.

2.2 Rozsudok je nepreskúmateľný v tom, že žalovaný 1/ navrhol na pojednávaní 07.08.2024 dokazovanie, ku ktorému sa okresný súd dostatočne nevyjadril:

2.2.1 k návrhu žalovaného 1/ na výsluch znalca, ktorý podal súkromný znalecký posudok a na výsluch geodeta, ktorý vypracoval geometrický plán predložený s podaním žalobcov zo dňa 03.05.2024 okresný súd s poukazom na koncentračnú zásadu uviedol len, že nevykoná navrhované dôkazy a poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp.zn.21Cdo/2458/2009 s tým, že žalovaný 1/ nepreukázal dôvodnosť predložených námietok a existenciu podstatných výhrad voči vypracovanému geometrickému plánu alebo voči znaleckému posudku.

2.2.2 Okresný súd uviedol, že geometrický plán a znalecký posudok boli predložené spolu s podaním zo dňa 03.05.2024, čím bol vytvorený dostatočný časový priestor na vykonanie navrhovaných dôkazov výsluchom; originály týchto dokladov však boli predložené až na pojednávaní dňa 20.06.2024 a originály predložené žalovanému 1/ predložené neboli, tieto žalobcovia predložili len okresnému súdu.

2.2.3 Okresný súd ďalej uviedol, že dôkaz znaleckým posudkom Ing. Sviržovského nevykonaný, čo nie je pravda. Vychádzajúc z ustanovení §204, §208 ods. 2,3, §209 ods. 2 C.s.p. poukázal na to, že podanie zo dňa 03.05.2024 doručoval súdu elektronicky a zaslal aj znalecký posudok a geometrický plán. Doručenie znaleckého posudku písomne je však možné, preto okresný súd nemôže tvrdiť, že znalecký posudok ako dôkaz nevykonaný, ak by tento znalecký posudok bol znaleckým posudkom podľa §209 ods. 3, bolo by doručenie posudku jeho vykonaním. Originály týchto dokladov však žalovanému 1/ súd nikdy nedoložil. Navyše znalecký posudok znalca Ing. Štefana Sviržovského neobsahuje doložku o tom, že znalec si je vedomý následkov vedome nepravdivého znaleckého posudku, teda nie je znaleckým posudkom podľa §209 ods. 2 C.s.p. Preto mal byť vykonaný ako listinný dôkaz, čo sa týka aj geometrického plánu. Keďže tieto listiny prečítané neboli, neboli ako dôkazy vykonané v súlade s §204 C.s.p., pretože žalovaným 1/ boli tieto dôkazy namietané. Kvôli vzneseniu námietok proti týmto listinám nemohli byť vykonané len jej doručením, ale aj ich prečítaním na pojednávaní.

2.2.4 Vo vzťahu k výsluchu geodeta žalovaný 1/ uviedol, že je potrebné položiť geodetovi otázku, prečo nakreslil geometrický plán tak ako ho nakreslil, a to vrátane vecného bremena, ktoré sa malo vydržať a vrátane tzv. nevyhnutnej cesty, pretože je potrebné skúmať podmienku rozsahu nevyhnutnej cesty. V rámci vyjadrenia v priebehu pojednávania (strana 7. zápisnice o pojednávaní) žalovaný 1/ žiadal, aby sa geodet vyjadril, ako sa vyvíjali pozemky počas celej držby, či cesta mala rovnaký priebeh alebo nie, aby sa vyjadril ako sa v priebehu doby menili tri pozemky, ktoré sa nachádzajú za vrchnou časťou cesty, ako mohli vydržať právo k trom pozemkom, keď geometrickým plánom vznikli v roku 2000 atď.

2.2.5 Žalovaný 1/ namietal aj znalecký posudok ohľadom neprimerane nízkej ceny a navrhol kontrolné znalecké dokazovanie (strana 7. zápisnice o pojednávaní), o ktorom návrhu okresný súd ani nerozhodol. Žalovaný 1/ navrhol aj predloženie kolaudačného rozhodnutia k domu, čo okresný súd nepovažoval

za podstatné dokazovanie k predmetu konania. Zamietnutím dokazovania okresný súd porušil rovnosť strán, keďže žalovanému 1/ odoprel preukázať pre konanie podstatnú skutočnosť, čím zároveň porušil jeho právo na spravodlivý proces. Tým, že okresný súd zamietol návrh žalovaného 1/ na dokazovanie, ktoré zjavne smerovalo k preukázaniu rozhodujúcich skutočností, došlo zo strany súdu prvej inštancie k nesprávnemu procesnému postupu, ktorým znemožnil žalovanému 1/ uskutočňovať patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a zároveň okresný súd nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Postup okresného súdu zároveň znamená porušenie práva na rovnosť strán sporu.

2.2.6 Okresný súd opomenul, že výhrady voči geometrickému plánu žalovaný 1/ uplatnil včas svojím podaním zo dňa 24.05.2024 a rovnako namietol aj znalecký posudok z titulu neprimerane nízkej odplaty za zriadenie vecného bremena. V tomto kontexte žalovaný 1/ poukázal na §220 ods.2 C.s.p., na stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR zo dňa 03.12.2015 č. 2/2015, na nálezy Ústavného súdu SR sp.zn. I.ÚS 154/05 zo dňa 28.02.2006, sp.zn. III.ÚS 341/07 z 01.07.2008, sp.zn. I.ÚS 243/07 z 19.06.2008, sp.zn. II.ÚS 440/2011 z 11.10.2012, I.ÚS 736/2016 z 05.12.2017, IV.ÚS 279/2018-42 zo dňa 16.11.2018, III.ÚS 119/03 zo dňa 16.09.2003, III.ÚS 260/07 zo dňa 13.12.2007, I.ÚS 242/07 z 03.07.2008, I.ÚS 33/2011 z 24.08.2011 a uznesenia Najvyššieho súdu SR sp.zn. 7Cdo/23/2010 zo dňa 27.10.2011, 5Cdo/139/2013 zo dňa 09.12.2013.

2.2.7 Žalovaný 1/ poukázal na rozdiel medzi odkazom na predchádzajúcu hmotnoprávnu úpravu Občianskeho zákonníka, ktorá bola do roku 2012 v Českej a Slovenskej republike prakticky zhodná a na úpravu procesnoprávnu, kde sa právne úpravy oboch krajín diametrálne rozišli (v Českej republike stále platný Občianský soudní řád a v Slovenskej republike tri nové procesné predpisy). Z uvedeného dôvodu žalovaný 1/ vyjadril nepochopenie vo vzťahu k odkazu na české rozhodnutie k §127 O.s.ř., ktorý v Slovenskej republike neplatí, keď aj účinnosť Občianskeho súdneho poriadku zanikla prijatím novej procesnej úpravy. Na Slovensku sa na výsluch znalca použije ustanovenie §208 ods. 3 C.s.p., ktoré pripúšťa jeho výsluch aj v prípade, ak je to účelné. Odôvodnenie okresného súdu podľa v Slovenskej republike neplatného §127 O.s.ř. je preto nepreskúmateľné a odkaz na iné platné ustanovenie sa rozsudku nenachádza.

2.3 Odvolateľ namietol, že zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 07.08.2024 nevyplýva odkaz okresného súdu na uplatnenie koncentračnej zásady, a teda ide o rozpor medzi odôvodnením rozsudku a znením zápisnice z pojednávania.

2.4 Vzhľadom na uvedené skutočnosti považuje žalovaný 1/ rozsudok súdu prvej inštancie za nepreskúmateľný, čo predstavuje porušenie jeho práva na spravodlivý proces. Okresný súd sa vôbec nevyjadril ani k judikatúre, ktorú žalovaný jednak citoval v písomných vyjadreniach a na pojednávaní a dokonca sa od tejto ustálenej rozhodovacej súdnej praxe, ktorú predstavuje aj rozhodnutie veľkého senátu R 15/2024 bez akéhokoľvek odôvodnenia neprípustne odklonil a v rozpore s §220 ods. 3 C.s.p. svoj odklon nijako neodôvodnil.

2.4.1 Žalovaný 1/ mal ďalej za to, že podľa žiadnej z právnych úprav, ktoré okresný súd označil v rozsudku, nemožno žalobcov považovať za dobromyseľných, a to najmä preto, že nie sú oprávnenými držiteľmi a týmto nemohli byť ani ich právni predchodcovia. Ani po zverejnení v rozsudku citovaného rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho súdu SR pod R 15/2024 nedošlo k takej významnej zmene, že by sa detencia, výprosa, či bezprávne konanie rovnalo oprávnenej držbe. Pri vychádzaní zo staršej judikatúry k vydržaniu, ku ktorej sa priklonil aj veľký senát, nemohlo na strane žalobcov dôjsť k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Okresný súd necitoval právnu vetu judikátu veľkého senátu, ktorá je záväzná. Právna veta judikátu znie: právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám osebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napr. či za dodržanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie. Okresný súd podľa názoru žalovaného 1/ účelovo necitoval z uvedeného rozhodnutia také časti, ktoré protirečia jeho rozhodnutiu, čo je zrejmé, napr. z jeho citácie odseku 15., kde vypustil podstatnú časť textu, ktorá nekorešpondovala s jeho závermi, keď citoval tak, že nedostatok právneho titulu (napr. ústna kúpna zmluva nehnuteľnosti) preto pre účely vydržania nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby, resp. nedobromyseľnosť držiteľa; keď tak, môže byť (iba) jedným z dôkazov preukazujúcich oprávnenosť držby, resp. dobromyseľnosť držiteľa. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také rozhodnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Žalovaný poukázal na to, že v tejto časti odsek 15. znie tak, že nedostatok právneho titulu (napr. ústna kúpna zmluva nehnuteľnosti) preto pre účely vydržania nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby, resp.

nedobromyseľnosť držiteľa; keď tak, môže byť (iba) jedným z dôkazov preukazujúcich oprávnenosť držby, resp. dobromyseľnosť držiteľa. V zhode s názorom Ústavného súdu SR (bod 12.3.2.) pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie. Následne okresný súd opomenul citovať odsek 16., z ktorého pochádza aj právna veta zverejnená v Zbierke Najvyššieho súdu.

2.4.2 Žalovaný 1/ v súvislosti s označeným rozhodnutím R 15/2024 odkázal aj na ďalšiu judikatúru, z ktorej veľký senát vychádzal a síce R 45/1986, R 44/1996 (rozsudok 3Cdo/117/1994 z 28.02.1995), R 45/1986, sp. zn. 5Cdo/210/2019 zo dňa 12.08.2021, II.ÚS 484/2015, III.ÚS 468/2022, ktoré rozhodnutia veľký senát rozobral v bode 12.1 a v bodoch 12.3 až 12.3.3 rozhodnutia. Aj napriek ústretovejšiemu prístupu k splneniu podmienok vydržania v týchto rozhodnutiach nemožno žalobe v prejednávanej veci vyhovieť a rozhodnutie súdu prvej inštancie je preto nesprávne. Žalovaný 1/ následne rozobral jednotlivé rozhodnutia, na ktoré poukázal; poukázal aj na ďalšie závery vyplývajúce z rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/287/2006, sp. zn. 4Cdo/283/2009 (R 73/2015) a sp. zn. 3Cdo/147/2016 (R 62/2018), na ktoré však nemienil žalovaný 1/ odkazovať, pretože ide o závery sprísňujúce podmienky vydržania, s čím sa veľký senát v rozhodnutí R 15/2024 nestotožnil.

2.4.3 Odvolateľ napokon rozviedol nález Ústavného súdu, na ktorý poukazoval veľký senát III.ÚS 468/2022 zo dňa 24.11.2022 a poukázal aj na komentár k Občianskemu zákonníku ohľadom posudzovania dobromyseľnosti (Števec, Dulak, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič, Občiansky zákonník, prvé vydanie §1 až §450, druhé vydanie. Komentár Praha C.H.Beck 2019, strana 940).

2.4.4 Odvolateľ poukázal z hľadiska rozhodnutia R 15/2024 a aj podľa staršej judikatúry, že nedostatok právneho titulu (jeho neplatnosť, ústnosť, či úplná neexistencia) nie je jediným dôkazom o oprávnenosti držby a o existencii dobrej viery nadobúdateľa, je len jedným z dôkazov. Ak by právny titul existoval a zároveň bol platný (a účinný), potom by bol aj nadobúdacím titulom a inštitút vydržania by nebol k nadobudnutiu veci či práva potrebný. Existencia a platnosť nadobúdacieho právneho titulu je totiž rozhodujúca len pri prevode vlastníctva na základe právneho úkonu (R 44/1996). V podmienkach Slovenskej republiky to zároveň znamená, že pri nehnuteľnostiach by musela existovať zmluva v písomnej podobe. Pri vydržaní teda nemôže existovať platný nadobúdací titul, lebo tento by bol potom aj titulom nadobudnutia vlastníctva či vecného práva a vlastníctvo či vecné právo by sa nenadobudlo, až uplynutím vydržacej doby, ale na základe platného nadobúdacieho titulu. Ak teda existuje neplatný právny titul, napr. neplatná písomná zmluva ako listinný dôkaz, alebo napr. výsluchom svedkov osvedčená ústna dohoda, je to jeden z dôkazov (okrem iných) podporujúci záver, že držba je oprávnená. Niekedy však ani tento neplatný právny titul na osvedčenie oprávnenosti držby nepostačuje. V tomto kontexte poukázal odvolateľ na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3MCdo/1/2010 z 15.12.2011.

2.4.5 Odvolateľ ďalej uviedol, že môže ísť aj o prípady putatívneho titulu, teda titulu domnelého (držiteľ si myslí, že mu titul svedčí, ale titul mu v skutočnosti nesvedčí), keď titul vôbec neexistuje alebo síce existuje, ale nesvedčí právu držiteľa...V prípade akejkoľvek oprávnenej držby je podstatné, že aj keď neexistuje, oprávnený držiteľ si musí myslieť, že držba jeho práva je založená na titule, teda má právny dôvod na to, aby oprávnene vec, či právo držal. Tu žalovaný 1/ poukázal na komentár Občianskeho zákonníka pre prax od JUDr. Jaroslava Krajča vydaného vo vydavateľstve Eurounion 2015 na strane 1023, poukázal aj na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 2Cdo/207/2005 a sp.zn. 5Cdo/30/2010 z 01.03.2011, ako aj na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 22Cdo/1037/2010 zo dňa 22.08.2011.

2.4.6 Žalovaný 1/ poukázal na to, že aj keď titul nadobudnutia neexistuje, oprávnený držiteľ musí byť v dobrej viere, že mu titul svedčí, že titul existuje (aj keď neexistuje) teda musí tvrdiť tzv. právny dôvod držby (uzavretie zmluvy, rozhodnutie orgánu, iný právny titul a pod.). Závery rozhodnutia R 15/2024 ako aj citovanej judikatúry neznamenajú, že sa môžu držiteľia ujať oprávnenej držby akejkoľvek veci bez toho, že by vychádzali z vedomia, že majú určitý právny dôvod držať vec, teda že im svedčí titul, pretože tým by sa oprávnená držba rovnala detencii. Vo všetkých uvedených prípadoch riešených súdmi, na ktoré poukázal žalovaný 1/ v odvolaní, pritom tituly vždy existovali, len boli neplatné ako samostatné nadobúdacie tituly (ktoré by mohli byť zaregistrované štátnym notárstvom, či katastrálnym úradom). Následne pri konkrétnych rozhodnutiach najvyšších súdnych autorít poukázal na jednotlivé nadobúdacie tituly. Ani v jednom z rozhodnutí nejde o prípad, kde by nebola držba založená na nadobúdacom titule, aj keď neplatnom.

2.4.7 Rozhodnutie R 15/2024 nemožno vykladať tak, že súd nebude vôbec skúmať, či z objektívnych okolností vonkajšieho sveta vyplývajú skutočnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, ktoré osvedčujú

založenie oprávnenej držby na právnom titule bez ohľadu na to, či tento v skutočnosti existuje alebo nie. Medzi okolnosti vonkajšieho sveta svedčiace o poctivosti nadobudnutia, tak ako to uvádza súd v rozhodnutí R 15/2024, patrí napr. to, či nadobúdateľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu (titul - kúpna zmluva), prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie (titul - iná odplatná zmluva), alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie (titul - darovacia zmluva), alebo napokon existuje písomná zmluva či ústna dohoda ako nadobúdaci titul (titul - aj keď neplatný) potvrdená napr. svedkami. Treba teda dôsledne rozlišovať, čo je nedostatok právneho titulu (titul neexistuje) a čo je nedostatok právneho dôvodu držby (presvedčenie, že svedčí právny titul, aj keď to nemusí byť pravda). Držiteľ musí byť v presvedčení na základe objektívnych okolností, že mu svedčí nejaký aj keď neexistujúci titul, čo neznamená, že súd vôbec nebude zaujímať, na základe akého titulu do držby nadobúdateľ vstúpil. Držiteľ si teda musí byť vedomý, že má právo vec či právo držať (právny dôvod držby) a tento právny dôvod (ktorý odkazuje na právny titul) osvedčuje jeho dobromyseľnosť. Ak by si toho nebol vedomý, išlo by o detenciu, výprosu, či bezprávny výkon prechodu, nie držbu.

2.4.8 Pri oprávnenej držbe práva sa v plnej miere použije judikatúra slovenských súdov o vydržaní vlastníctva. Rozdiel je len v tom, že sa skúma držba práva, teda existencia objektívneho presvedčenia, že vykonávam právo pre seba, nie pre niekoho iného, alebo že nejde o verejné právo. Pre vstup do držby je aj v prípade držby práva potrebné vedomie držiteľa, že mu titul svedčí, aj keď mu v skutočnosti nesvedčí alebo je neplatný alebo je domnelý (teda neexistuje). To znamená, že sa zisťujú tie isté okolnosti s výnimkou faktického ovládania veci, na ktorej vykonáva svoje právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Pri oprávnenej držbe práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je preto potrebné zisťovať tie isté okolnosti sprevádzajúce držbu (práva), ako ich spomína Najvyšší súd v rozhodnutí R 15/2024, teda či držiteľ konal poctivo, či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie. V prípade držby práva sa teda bude zisťovať, medzi kým došlo k dohode o výkone práva, kedy, ako sa má právo z vecného bremena vykonávať (prechod pešo, prejazdy akými prostriedkami, odkiaľ, kde, v akej šírke, cez ktoré pozemky), či ide o vecné bremeno in rem alebo in personam, či bol výkon práva dohodnutý za odplatu a či prebehli platby odplaty alebo bol výkon dohodnutý bezodplatne. Ide o podstatné okolnosti vstupu do oprávnenej držby, ktoré zakladajú splnenie podmienok držby. Tieto skutočnosti v tomto konaní žalobcami neboli ani tvrdené ani preukázané.

2.4.9 Žalovaný 1/ vyjadril názor, že nikdy nemohlo dôjsť k vydržaniu práva cesty žalobcami, teda k vydržaniu vecného bremena prechodu a prejazdu cez služobné pozemky. V skutočnosti ide len o vykonávanie prechodu cez pozemky bez toho, aby na ne vznikol právny nárok a nikdy nedošlo k držbe, či už oprávnenej alebo neoprávnenej. Žalovaný 1/ poukázal na vnútorný rozpor žaloby, keď žalobcovia uviedli, že ich právni predchodcovia ako aj právni predchodcovia žalovaných užívali slúžiacie nehnuteľnosti od roku 1933 ako cestu v súlade s tým ako boli pozemky v pozemkovej knihe označené, neskôr však už uviedli, že právo cesty cez pozemky žalovaných právni predchodcovia žalobcov vykonávali od roku 1935. Následne v súvislosti s podmienkami vydržania v žalobe poukázali na to, že ich držbu treba posudzovať ako držbu mimo pozemkovej knihy podľa uhorského práva platného do roku 1950. V žalobe odkazujú na možnosť vydržania práva vecného bremena podľa stredného Občianskeho zákonníka, prípadne podľa súčasnej právnej úpravy a na pojednávaní dňa 05.11.2021 uplatnili vydržanie podľa stredného Občianskeho zákonníka.

2.4.10 S poukazom na literatúru - Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi od doc. JUDr. Vladimíra Fajnora a JUDr. Adolfa Záturského služobnosti boli predmetom zápisu do pozemkovej knihy. Zo žalobcom tvrdených skutočností a produkovaných dôkazov takýto zápis nevyplýva, čo zakladá chýbajúcu dobromyseľnosť žalobcov ohľadne vzniku vecného bremena, a to pri vstupe do tvrdenej držby. V tomto kontexte poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 5Cdo/260/2008 zo dňa 10.12.2008 s tým, že uvedené rozhodnutie síce rieši situáciu za platnosti iného právneho predpisu, avšak podmienky vydržania boli prakticky zhodné. Právni predchodcovia žalobcov nemohli byť potom v dobrej viere, že im právo vecného bremena patrí, keď nebolo zapísané v pozemkovej knihe, kde bolo naopak zapísané ich vlastnícke právo k im patriacim nehnuteľnostiam. Nemožno zistiť, na základe čoho boli v dobrej viere, keď pri panujúcich nehnuteľnostiach, ktoré nadobudli, nebolo v pozemkovej knihe uvedené žiadne právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktoré by zaťažovalo služobné pozemky. Nie je potom ani zrejmé, na akej skutočnosti žalobcovia založili svoj vstup do držby. Žalobcovia podľa ich výpovedí netvrdia žiadnu zmluvu ani iný titul vstupu do držby. Pri vydržaní podľa obyčajového práva bola dobromyseľnosť potrebná pri vstupe do držby. Vstup do dobromyseľnej držby však ani v dobe platnosti obyčajového práva nevzniká v prípade púheho výkonu obsahu služobnosti.

2.4.11 Žalovaný 1/ poukázal na nález Ústavného súdu SR III.ÚS 63/09 zo dňa 26.05.2009. Žalobcovia uplatňujú vstup do držby podľa uhorského obyčajového práva, a to ako vydržanie mimo pozemkovej knihy. V prípade tohto vydržania musí byť daná dobromyseľnosť pri vstupe do držby, teda napr. výprosa dobromyseľnú držbu nezaloží. Oprávnená držba ani podľa uhorského práva nemohla byť založená na pochybnej držbe „obmyseľného“ držiteľa, teda držbe bez právneho dôvodu. To prichádzalo do úvahy len v prípade skutočnej držby, ktorú však žalobcovia netvrdia.

2.4.12 Žalobcovia poukázali na Stredný občiansky zákonník, za účinnosti ktorého mali právo vydržaním nadobudnúť. V tejto súvislosti poukázali na miestnu zvyklosť podľa §171 Stredného občianskeho zákonníka. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že o obsahu a rozsahu vecného bremena rozhoduje miestna zvyklosť, ak je jeho obsah a rozsah pochybný. To však vo vzťahu k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu nič neznamená. Značí to len tú skutočnosť, že ak vecné bremeno vzniklo a bol by sporný jeho obsah a rozsah, rozhodla by miestna zvyklosť (o rozsahu a obsahu vecného bremena, nie o jeho vzniku). Ustanovenie §171 Stredného občianskeho zákonníka nepripúšťa, aby sa miestna zvyklosť použila na vznik (založenie) vecného bremena ani toto ustanovenie nepojednáva o spôsobe vydržania vecného bremena v podmienkach držania, atď. Okrem toho vecné bremeno tak ako ho uplatňujú žalobcovia v žalobe do účinnosti Stredného občianskeho zákonníka vzniknúť nemohlo, čo značí, že nie je dôvod ho posudzovať podľa §171 Stredného občianskeho zákonníka ako miestnu zvyklosť, lebo v čase vstupu Stredného občianskeho zákonníka do účinnosti by žalobcovia ešte len držali vecné bremeno, ak by bola pravda čo tvrdia. Odkaz žalobcov na §171 Stredného občianskeho zákonníka teda nemá vzťah k držbe a pre vec a vznik vecného bremena vydržaním nie je podstatný. Týmto tvrdením sa len žalobcovia snažia zhojiť nedostatky právneho dôvodu pri vstupe do oprávnenej držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

2.4.13 K vydržaniu vecného bremena na žalobcov do účinnosti Stredného občianskeho zákonníka nemohlo dôjsť, keďže vydržacia doba bola podľa uhorského obyčajového práva 32-ročná, ktorá do roku 1951 uplynúť nemohla. Vydržanie za účinnosti stredného Občianskeho zákonníka už však oproti uhorskému právu muselo spĺňať podmienky stanovené týmto zákonníkom, medzi ktoré patrila dobromyseľnosť nielen pri vstupe do držby, ale počas celej doby držby. Zároveň vydržacia doba nemohla skončiť skôr ako desať rokov od začiatku účinnosti stredného Občianskeho zákonníka, teda k vydržaniu mohlo dôjsť najskôr v roku 1961. V tomto kontexte poukázal odvolateľ na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 2Cdo/65/2015 zo dňa 31.03.2016.

2.4.14 Od účinnosti Stredného občianskeho zákonníka došlo k podstatnej zmene vo vzťahu k podmienkam vydržania, pretože tento zákon upravil podmienky vydržania už v takom rozsahu, ako za súčasnej právnej úpravy. Stredný Občiansky zákonník medzi podmienky vydržania zaraďoval oprávnenú držbu veci, pričom táto musela byť založená na tom, že je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti držiteľom oprávneným a v dobrej viere musel byť po celú vydržaciu dobu (t.j. nielen pri vstupe do nej ako v prípade obyčajového práva). Muselo ísť o spôsobilý predmet vydržania, do vydržacej doby sa mohla započítať vydržacia doba predchodcu len vtedy, ak bol oprávneným držiteľom. Za tohto stavu je zrejmé, že z hľadiska oprávnenosti držby a vydržania podľa tohto zákona bolo potrebné presvedčenie žalobcov o právnom dôvode ich držby, a to po celé trvanie vydržacej doby. Miestne zvyklosti, na ktoré žalobcovia poukazujú, v skutočnosti nemajú žiaden význam pre otázku vydržania, len pre otázku rozsahu a obsahu prípadného sporného práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, ktoré existovalo (čo však nie je prípad žalobcov), a preto sa touto úvahou len odvracia pozornosť od podstaty. Ak malo dôjsť k vydržaniu práva podľa Stredného občianskeho zákonníka žalobcovia nemôžu byť oprávnenými držiteľmi len preto, že došlo k vzniku účinnosti tohto zákona a ich domnelé právo sa podľa nich mohlo pretransformovať na vecné bremeno. V skutočnosti došlo len k tomu, že ich tvrdené domnelé právo je potrebné preskúmať podľa všetkých predpokladov vydržania, ktoré stanovil Stredný občiansky zákonník, a ktoré sa v podstatných okolnostiach neodlišujú od súčasnej právnej úpravy, teda skúmať ich dobrú vieru nielen pri vstupe do držby, ale po celú dobu trvania vydržacej doby. Dobrá viera pritom nemôže byť založená len na subjektívnom pocity držiteľa, ale na objektívnych okolnostiach, na základe ktorých mohol držiteľ dospieť k presvedčeniu, že jeho držba je oprávnená, teda rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, napr. či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar a ako bezodplatné plnenie.

2.4.15 Odvolateľ poukázal na to, že žalobcovia v žalobe netvrdili žiadny titul nadobudnutia ich práva (právny dôvod) teda, že by vo vzťahu k služobným pozemkom s parcelným č. EKN XXX/X a EKN XXX/XX boli dané konkrétne okolnosti, ktoré by preukazovali vznik vecného bremena, z ktorých okolností by sa dalo usúdiť, že presvedčenie žalobcov bolo pri vstupe do držby a po celú dobu tvrdenej držby týchto pozemkov oprávnené (a teda, že boli dobromyseľní). V žalobe žalobcovia uviedli, že svoj nárok na určenie vecného bremena odôvodňujú tým, že v pozemkovo knižnej vložke č. XXX založenej v roku

1935 boli tieto pozemky označené ako „L. T.“ s parcelným č. XXX/X, v tejto pozemkovoknižnej vložke č. XXX v časti „C farchy“ však neboli zapísané žiadne služobnosti (vecné bremená), ktoré by oprávňovali žalobcov alebo ich predchodcov v užívaní tohto pozemku, tiež tam nebola zapísaná žiadna informácia, ktorá by mohla založiť u žalobcov, či ich právnych predchodcov oprávnené presvedčenie, že disponujú právom z vecného bremena alebo toto právo oprávnené držia. Z uvedeného označenia „cesta lazy“ ako ani z ďalších žalobcami tvrdných skutočností nevyplýva ani to, že by služobné nehnuteľnosti mali byť užívané výhradne nimi, či pre prístup k ich pozemkom.

2.4.16 Odkaz žalobcov na možnosť Štátneho pozemkového úradu v Prahe vyplývajúceho z Prídelového zákona zriadiť služobnosti vodní a cestné ...“ nezakladá žiadne právo pre žalobcov, keďže nejde o ich predchodcu. Sami pritom potvrdzujú, že k zriadeniu cestnej služobnosti nikdy nedošlo. Na pojednávaní dňa 05.11.2021, kedy sa o veci samej prvýkrát pojednávalo, už žalobcovia netvrdili nič o existencii žiadnej dohody o trvalom výkone práva cesty. Žalobcovia tu už tvrdia, že nehnuteľnosť v mieste nadobudli v roku 1935, resp. právni predchodcovia žalobcov na základe prídelu a zároveň uvádzajú, že geodet nakreslil k týmto pozemkom aj prístupovú cestu a takto sa vlastnícke právo intabulovalo, pričom sporný pozemok bol označený ako cesta – lazy. Podľa názoru žalobcov po ceste chodili ako právni predchodcovia žalobcov tak aj žalovaných aj iné osoby, a teda ide o verejnú cestu. Vo vyjadrení na pojednávaní netvrdia žalobcovia žiadnu ústnu dohodu o výkone práva cesty, ale to, že geodet zakreslil cestu. Jednak je táto skutočnosť v rozpore s tým, čo tvrdili vo vyjadrení zo dňa 30.06.2020 a zároveň svoje tvrdenie, že geodet zakreslil cestu ničím nedoložili, ide len o ich tvrdenie.

2.4.17 Ďalej tvrdia, že vlastnícke právo právnych predchodcov sa intabulovalo, teda zapísalo len k pozemkom v ich vlastníctve, nie k pozemkom pod cestou, lebo to patrilo iným osobám. Už z toho muselo byť právnym predchodcom jasné, že žiadne vecné bremeno im ku služobným pozemkom neprináleží, nie sú v dobrej viere, muselo im byť už vtedy jasné, že jednak nie sú vlastníckmi pozemkov pod cestou, ale aj to, že k nim žiadne právo (služobnosť) nemajú v pozemkovej knihe zapísané. Keďže pri tom vedeli, že ich vlastnícke právo k pozemkom nadobudli na základe prídelovej listiny zapísanej do pozemkovej knihy, nemôžu byť dobromyseľní ani vo vzťahu k služobnosti, ktorá im mala vzniknúť, ak ku pozemkom pod cestou žiadne právo v ich prospech do pozemkovej knihy zapísané nebolo. Na uvedenom pojednávaní postupne vypovedali všetci žalobcovia, pričom ani jeden z nich nepotvrdil žiadnu dohodu o výkone služobnosti, ktoré datujú do roku 1933, resp. do roku 1935 - práva prechodu a prejazdu po sporných pozemkoch. Takúto dohodu nepotvrdil ani žiaden svedok. Všetci žalobcovia potvrdili len to, že podľa nich ide o verejnú cestu, ktorú využívajú nielen obyvatelia obce, ale aj vodárenský podnik a obec.

2.5 Žalovaný 1/ poukázal na to, že dobrá viera je presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne a že mu vec či právo patrí, ide teda o psychický stav, ktorý nie je predmetom dokazovania, predmetom dokazovania sú však okolnosti vonkajšieho sveta, ktoré nasvedčujú tomu, že nadobúdateľ je v dobrej viere oprávnené (R 45/1986). Zároveň platí, že dôkazné bremeno o existencii dobrej viery na základe vonkajších okolností znáša oprávnený držiteľ a znáša aj nepriaznivé dôsledky jeho neunesenia. Nepreukazuje však dobrú vieru (ako psychický stav) ale len okolnosti, za ktorých sa stal oprávneným držiteľom, teda okolnosti, na základe ktorých získal dobrú vieru, že mu vec alebo právo patrí. V tomto kontexte poukázal žalovaný 1/ na §145 ods. 1,2 Stredného občianskeho zákonníka. Podľa všetkých právnych úprav vydržania na území Slovenskej republiky platí, že dobrú vieru preukazuje ten, kto tvrdí vydržanie. Nemožno pripustiť nelogické vyjadrenie žalovaných (správne má byť žalobcov - poznámka odvolacieho súdu), že v prípade pochybností im už od počiatku svedčí dobrá viera, a teda ich držba je oprávnená, pretože podľa uhorského práva sa dobrá viera skúma len pri vstupe do držby a potom už nie. Jednak by potom museli minimálne osvedčiť objektívnymi okolnosťami dobrú vieru v čase vstupu do držby, čo sa nestalo a okrem toho Stredný občiansky zákonník požadoval osvedčiť dobrú vieru počas celej vydržacej doby. Ak by teda dobrú vieru nemuseli preukazovať podľa uhorského práva, tak ju musia preukazovať podľa Stredného občianskeho zákonníka. Ustanovenie o fikcii dobrej viery pri pochybnostiach neznačí to, že držiteľia nemusia preukazovať splnenie podmienok vydržania, ale to, že ak by po osvedčení dobromyseľnosti a podmienok vydržania ešte zostali pochybnosti, vtedy by svedčila fikcia oprávnenosti držby. To sa však nestalo, pretože žalobcovia vôbec nepreukázali, na základe akých objektívnych skutočností by mali nadobudnúť presvedčenie, že právo vykonávajú ako svoje, pričom jednoduchý výkon práva na toto nestačí. Ak by teda existovali objektívne okolnosti svedčiace v prospech dobrej viery, medzi ktoré patrí podľa R 15/2024 existencia právneho titulu úhrada odplaty a pod. a napriek tomu by tu ešte boli pochybnosti o oprávnenosti držby, až potom by nastala fikcia oprávnenosti držby. Uplatniť fikciu dobromyseľnosti od počiatku bez toho, aby vôbec tvrdili a dokazovali právny dôvod držby nie je možné, ak neexistujú žiadne objektívne skutočnosti, ktoré by v držiteľoch mohli vyvolať dobrú vieru, že im právom patrí, alebo že ho vykonávajú pre seba, čo je aj prípad tohto sporu.

2.5.1 Žalobcovia nepreukázali žiadnu dohodu o zriadení vecného bremena, nepreukázali, že by vôbec bola uzavretá, kedy, medzi kým, s akým obsahom, či bola bezodplatná, či nie, aký bol rozsah a obsah vecného bremena atď. To značí za súčasnej aplikácie rozhodnutia R 15/2024, že žalobcovia nemohli byť dobromyseľní v tom, že im právo patrí, že ho vykonávajú ako svoje. Žalovaný 1/ poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu sp.zn. 1Cdo/162/2018 zo dňa 27.11.2019, 1Cdo/91/2018 zo dňa 16.12.2019, rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 22Cdo/595/2001 uverejnené v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR č. C 511, rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 22Cdo/1568/2012 zo dňa 22.01.2013, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Cdo/86/2022 zo dňa 31.05.2023. Vzhľadom na to, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno o oprávnenosti svojej držby, nepreukázali, že sú dobromyseľní, mal súd prvej inštancie žalobu zamietnuť.

2.6 Vo vzťahu k držbe „verejnej cesty“ žalovaný 1/ uviedol, že v prípade, ak držiteľ má za to, že právo nepatrí len jemu, ale oprávnene ho vykonávajú aj iné osoby, napr. pri výkone práva prechodu a prejazdu po verejnej ceste, nedrží vec pre seba, vo svojom mene, a preto nie je dobromyseľný. V takom prípade nie sú splnené podmienky vydržania. Žalobcovia v žalobe poukázali na to, že pri pridelení nehnuteľnosti do vlastníctva bola parcela č. XXX/X označená ako „L. T.“ a teda, že k tejto parcele sa pravdepodobne mala zriadiť cestná služobnosť, čo sa nestalo. To, že ide o cestu, ktorú používajú aj iné osoby, obec, vodárenská spoločnosť a pod. uvádzali v celom konaní. Aj na pojednávaní dňa 05.11.2021 sa vyjadrili, že cestu považujú za verejnú a že po nej chodia aj iné osoby a organizácie. Takúto držbu nemožno považovať za oprávnenú, lebo vec nedržia pre seba.

2.6.1 V tomto kontexte poukázal na komentár Števček, Dulak, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič ku Občianskemu zákonníku, druhé vydanie k §1 až §450 vydané vo vydavateľstve C.H.Beck v roku 2019 na strane 938, na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4Cdo/84/2022 zo dňa 31.05.2023, ako aj uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 22Cdo/933/2016 zo dňa 25.05.2016 a rozsudok Krajského súdu České Budějovice sp.zn. 6Co/1358/90 R 37/1992.

2.7 Žalovaný vytkol súdu prvej inštancie, že hoci ich mal okresný súd upozorniť na koncentračnú zásadu na pojednávaní dňa 07.08.2024, zo zápisnice takéto poučenie nevyplýva a vzhľadom na koncentráciu konania odoprel žalovanému 1/ vykonať dokazovanie, pričom vo vzťahu k žalobcom tak nepostupoval, čo predstavuje porušenie rovnosti strán sporu, keďže k žalobcom a k ich návrhom na rozdiel od žalovaných okresný súd pristupoval ústretovo.

2.7.1 Tu poukázal na prerušenie konania súdom prvej inštancie z dôvodu začatia správneho konania o zriadení účelovej komunikácie, čo nemalo nič spoločné s predmetom konania a nebol na to ani relevantný dôvod, a keď toto konanie pre žalobcov skončilo neúspešne, okresný súd pokračoval v konaní ďalej a vyčkal na doloženie ďalších podkladov od žalobcov, aj keď mohol spor rozhodnúť. Od podania žaloby až do 20.06.2024 v konaní nebol žalobcami predložený riadny geometrický plán, ktorý by mohol byť podkladom rozhodnutia. Túto skutočnosť žalovaní namietali, okresný súd na ňu nereagoval napriek tomu, že to bol dôvod na okamžité zamietnutie žaloby; súd vyčkal až do júna 2024, kým žalobcovia predložia geometrický plán a znalecký posudok, tieto ako dôkazy aj napriek údajnej koncentrácii konania akceptoval a následné návrhy žalovaného 1/ odmietol. Takýto postup ako neprípustný porušuje rovnosť účastníkov konania.

2.8 Odvolateľ vytkol okresnému súdu, že dňa 03.05.2024 na základe podania žalobcov pripustil zmenu žaloby, kde došlo k rozšíreniu žaloby aj o možnosť zriadenia vecného bremena. Išlo o nelogické a nehospodárne rozhodnutie, keďže bolo zrejmé, že výsledky doterajšieho konania nedávali podklad pre rozhodovanie o zmenenom návrhu. Uvedený postup len dosvedčuje ústretovosti súdu ku konaniu žalobcov.

2.9 Žalovaný 1/ poukázal na to, že neprichádza do úvahy, ak má súd rozhodovať nezaujato a spravodlivo a zároveň dodržať zásadu rovnosti účastníkov, keď podstatným spôsobom zvýhodňuje druhého účastníka v konaní. Toto nevyplýva z účelovej citácie uvedeného rozhodnutia, ale aj z ostatného postupu súdu prvej inštancie v tejto veci.

2.10 Odvolateľ uzavrel, že v návrhu na zmluvné usporiadanie vecných bremien zo dňa 01.03.2019, kde pred začatím konania navrhli právnej predchodkyňi žalovaného 1/ uzavretie zmluvy o zriadení vecného bremena, žalobcovia uviedli, že napriek tomu, že vecné bremeno nie je zapísané v katastrí, majú právny nárok na jeho existenciu, pretože právo prechodu a prejazdu sa vykonáva dlhodobo. Pokiaľ by žalobcovia alebo ich právni predchodcovia boli od počiatku presvedčení, že sú ohľadom

vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu dobromyseľní, ich úkony pred podaním žaloby na súd by nesmerovali k uzatvoreniu zmluvy o zriadení vecného bremena, ktorá je popri vydržaní jedným z právnych titulov vzniku vecného bremena. Ak vecné bremeno nadobudli vydržaním, takáto zmluva by bola absolútne neplatná. Zároveň však konanie žalobcov smerujúce k uzavretiu takejto zmluvy popiera ich dobromyseľnosť pri vydržaní práva vecného bremena.

2.10.1 Tak ako to žalobcovia uviedli v návrhu na zmluvné usporiadanie vecných bremien zo dňa 01.03.2019 existenciu vecného bremena odôvodňujú tým, že pozemky parcela č. EKN XXX/X a parcela č. EKN XXX/XX užívajú dlhodobo, čo ale nie je dôvod na vydržanie práva vecného bremena, keďže také neexistuje a neexistuje ani skutočnosť, ktorá by žalobcov alebo ich predchodcov uviedla do presvedčenia, že v minulosti existovalo.

2.10.2 Okrem toho k vydržaniu malo dôjsť v roku 1961 (s poukazom na vyjadrenie na pojednávaní dňa 05.11.2021 na strane 9 hore), čo by značilo, že vecné bremeno mali vydržať právní predchodcovia žalobcov a potom nie je jasné, akým spôsobom prešlo na žalobcov. Žalobcovia netvrdia dedenie tohto práva zodpovedajúceho vecnému bremenu ani nepredložili dedičské rozhodnutie, ktorým by ho nadobudli a je potom otáznave, či mal petit žaloby znieť tak ako znie. Okrem toho, ak žalobcovia dedili po svojich rodičoch a nadobúdali ich nehnuteľnosti, muselo im byť zrejmé, že ak v dedičských rozhodnutiach nie je nič o práve z vecného bremena uvedené, značí to, že neexistuje.

2.11 Žalovaný 1/ poukázal na to, že počas konania žalobcovia dokonca upravovali rozsah práva cesty, ktoré im malo vzniknúť vydržaním. Podaním zo dňa 03.05.2024 predložili nový geometrický plán a v protiklade k žalobe zmenšili rozsah vecného bremena, ktoré malo vzniknúť vydržaním a zmenili aj určenie oprávnených osôb, ktorým malo vzniknúť právo z vecného bremena (vyjadrenie žalobcov na pojednávaní 20.06.2024). Táto skutočnosť je v rozpore s ich predchádzajúcimi tvrdeniami o tom, v akom rozsahu malo vzniknúť vecné bremeno. To značí, že sami žalobcovia si ani nie sú vedomí, v akom rozsahu im malo vzniknúť vecné bremeno vydržaním, čo zakladá ďalšiu podstatnú pochybnosť o dobrej viere ich právnych predchodcov a samotných žalovaných (správne žalobcov - poznámka odvolacieho súdu). Vydržanie spochybňuje aj snaha o zriadenie miestnej komunikácie cestou obce, čo bola taktiež iniciatíva žalobcov. Táto skutočnosť sama osebe dostatočne vyvracia vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Okrem toho v zmenenej žalobe uplatňujú ako jeden z petitov zriadenie vecného bremena práva cesty súdom, čo opäť vyvracia ich tvrdenie o vydržaní. Pokiaľ majú za to, že im patrí právo zodpovedajúce vecnému bremenu, nemožno zároveň žalovať na zriadenie vecného bremena súdom, pretože potom zjavne chýba vnútorné presvedčenie o tom, že právo bolo vydržané, nemožno hovoriť o dobrej viere. Z výsluchu žalobcov nevyplýva, že by na pozemky nad rodinným domom chodili autom, a teda nie je jasné, prečo by malo vzniknúť aj prípadné vecné bremeno prejazdu; hovorili len o pešom prechode. Žalobcovia sa jednoducho snažia domôcť vecného bremena na pozemkoch, pričom im je jedno, akým spôsobom to prebehne. Súdne konanie však neslúži na to, aby sa žalobcovi priznalo právo, pretože to chce, ale aby sa priznalo právo, ktoré podľa zákona skutočne vzniklo. Len takéto právo môže súd deklaratórne určiť. V danom prípade je zrejmé, že žalobcovia si želajú mať vecné bremeno práva prechodu a prejazdu cez sporné pozemky, ale nevedia jeho vznik právne nijako odôvodniť ani preukázať. Za týchto okolností okresný súd nesprávne rozhodol ak určil, že vecné bremeno vzniklo vydržaním, de facto len vyhovel vôli žalobcov mať na sporných pozemkoch právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

2.12 Z uvedených dôvodov navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Súčasne žiadal o náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

3. Žalobcovia vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného 1/ upozornili, že žalovaný 2/ (spoluvlastník zaťaženého pozemku s parc.č. J. XXX/X v 3/10-inách) a žalovaná 3/ (výlučná vlastníčka zaťaženého pozemku J. XXX/XX) odvolanie nepodali, a hoci odvolateľ napáda rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu, nie je subjektom oprávneným podať odvolanie v časti výrokov, ktoré sa ho netýkajú. Či nadobudol rozsudok právoplatnosť voči žalovanému 2/, ktorý je v spoluvlastníctve s odvolateľom a odvolanie nepodal, je na posúdení odvolacieho súdu, ktorý posúdi charakter procesného spoločenstva žalovaného 2/ a odvolateľa ako spoluvlastníkov tej istej nehnuteľnosti; vo vzťahu k druhej zaťaženej nehnuteľnosti (t.j. časť výroku „v rozsahu vyznačeného dielu č. 5“), ktorá je vo výlučnom vlastníctve žalovanej 3/, odvolateľ nie je osobou oprávnenou podať odvolanie a rozsudok súdu prvej inštancie je v tejto časti právoplatný.

3.1 Podľa názoru žalobcov je rozsudok precízne a logicky zdôvodnený, vystihuje a správne sa zameriava na podstatu sporu. Právni predchodcovia žalobcov i žalovaných vstúpili do držby kúpených pozemkov

spoločne v 30-tych rokoch, pričom jeden geometrický plán rozčlenil celú lokalitu, rozdelil pozemky do vlastníctva právnym predchodcom žalobcov a právnym predchodcom žalovaných a vyčlenil pozemky na spoločnú cestu, ktorá bola zapísaná ako „L. T.“ do pozemkovoknižnej vložky č. XXX k.ú. C. (pôvodné k.ú. H.). Z dochovanej dokumentácie je zrejmé, že pozemky boli kúpené v roku 1933 a intabulované do pozemkovej knihy v roku 1935, pričom takýto väčší časový rozdiel medzi uzatvorením zmluvy a jej vkladom do pozemkovej knihy (takmer 2 roky) nie je v tej dobe ničím výnimočným. Keďže k vydržaniu práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu došlo v tomto prípade podľa prechodných ustanovení Stredného občianskeho zákonníka (§566 ods. 1,2 v spojení s §116 ods. 1 zákona č. 141/1950 Zb.) uplynutím kratšej vydržacej doby podľa (v tom čase) novej právnej úpravy, nie je podstatné, či došlo do vstupu do držby už ku dňu uzatvorenia zmluvy alebo ku dňu jej intabulácie do pozemkovej knihy – v oboch prípadoch totiž došlo k uplynutiu vydržacej doby uplynutím 10 rokov od nadobudnutia účinnosti Stredného občianskeho zákonníka, t.j. k 01.01.1961 (čo súd prvej inštancie ustálil v závere bodu 33. rozsudku). Na základe uvedeného teda nie je ustálenie roku 1933 resp. 1935 pre vstup do držby práva pre rozhodnutie súdu podstatnou okolnosťou, pretože v oboch do úvahy pripadajúcich možnostiach dochádza k uplynutiu vydržacej doby v rovnaký deň – 01.01.1961. Odvolateľ nesprávne označuje ustálenie roku vstupu do držby – či rok 1933 alebo rok 1935 – za podstatnú skutočnosť; ustálenie tohto roku totiž je bez právneho významu pre rozhodnutie súdu, podstatné je zistenie, že do držby práva v 30. rokoch na strane právnych predchodcov žalobcov skutočne došlo, čo nebolo medzi stranami sporu sporné.

3.2 Žalobcovia s odkazom na judikatúru ESĽP (Ruiz Torija v. Spain. séria A, 1994, č. 303-A, s. 12, bod 29; Case of Hiro Balani, séria A, 1994, č. 303-B; zhodne Georgiadis v. Greece, rozsudok z 29. 5. 1997. Rep. 1997-III, fasc. 38), ako aj judikatúru Ústavného súdu SR (II. US 76/07) považujú rozsudok súdu prvej inštancie za riadne odôvodnený.

3.3 Nesúhlasili s tvrdením odvolateľa, že záchranné zložky (požiarnici, polícia, záchranka) majú zabezpečený prístup k nehnuteľnostiam na základe osobitných zákonov a keďže nie sú účastníkmi sporu, tak im z tohto vecného bremena ani žiadne právo nevznikne. V prípade záchranných zložiek, ale aj v prípade iných služieb (aj mimo rámca bezprostredného ohrozenia majetku či zdravia), napríklad lekára, poštára, kuriéra, remeselníkov, ale aj návštev, rodinných príslušníkov žalobcov a podobne, ide o odvodené právo od práva oprávnených osôb. Aj keď právo prechodu a prejazdu sa zriaďuje v prospech každodobého vlastníka panujúcej nehnuteľnosti, toto právo pochopiteľne zahŕňa aj osoby odvodené od primárnej oprávnenej osoby (záchranné zložky, lekár, poštár, remeselník, rodinní príslušníci, návštevy a podobne); za správnu považovali úvahu súdu prvej inštancie aj v tom, že je potrebné počítať aj s prejazdom záchranných zložiek, pretože pokiaľ by nebol právny rámec spornej cesty akokoľvek upravený, prichádzalo by do úvahy vybudovanie prekážok zo strany žalovaného 1/ (brány, rampy, ploty), čím by skutočne došlo k sťaženiu prípadného zásahu záchranných zložiek.

3.4 Odvolateľ vytýka súdu prvej inštancie (bod 36. odôvodnenia rozsudku), že skúmanie podmienok podľa §151o ods. 3 Občianskeho zákonníka sa v rozsudku vôbec nemalo nachádzať, a za nedostatočné, všeobecné a nepreskúmateľné považuje odvolateľ, ako sa súd vypořiadal s jeho dôkaznými návrhmi, prednesenými na pojednávaní dňa 07.08.2024. Žalobcovia zdôraznili, že predmetom konania bol aj eventuálne vznesený nárok na konštitutívne zriadenie vecného bremena podľa §151o ods. 3 Občianskeho zákonníka, ako tzv. sekundárny žalobný petit; okresný súd sa s touto procesnou aktivitou žalobcov vysporiadal v odôvodnení svojho rozsudku. V zmysle procesnej teórie, ak súd vyhovie primárnemu petitu, o sekundárnom už vo výroku nerozhoduje, len v odôvodnení musí vysvetliť svoje úvahy aj z pohľadu sekundárneho petitu - okresný súd takto v prejednávanej veci postupoval (bod 36. odôvodnenia rozsudku). Aj keby išlo o uvedenie právneho názoru nad rámec rozhodnutia, tzv. obiter dictum, nejde o odvolací dôvod, ale naopak, je vyjadrením snahy súdu o komplexnejšie rozhodnutie.

3.5 Pokiaľ ide o namietané nedostatočné odôvodnenie nevykonania dôkazov navrhnutých na pojednávaní dňa 07.08.2024, tak v bode 38. rozsudku je uvedené riadne, dostatočné a logické vysvetlenie dôvodov, pre ktoré súd dôkazom navrhnutých odvolateľom nevyhovel. S poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Cdo/153/2011 súd pri vykonávaní dokazovania nie je viazaný návrhmi účastníkov a nemá povinnosť všetky navrhnuté dôkazy vykonať; nevykonanie všetkých navrhnutých dôkazov nie je vadou spôsobujúcou účastníkovi odhľadieť možnosti konať pred súdom, pretože v zmysle §120 ods. 1 veta druhá Občianskeho súdneho poriadku (zhodne s §185 ods. 1 C.s.p.) je vecou súdu, aby rozhodol, ktoré z navrhovaných dôkazov vykoná. Toto oprávnenie súdu sa neviaže

na návrhy účastníka konania. Odmietnutie týchto dôkazných návrhov okresný súd preskúmateľne odôvodnil, o čom svedčí to, že odvolateľ s týmito dôvodmi v odvolaní ďalej polemizuje; pokiaľ by dôvody neboli uvedené, nebola by s nimi možná ani polemika zo strany odvolateľa.

3.6 Odvolateľ vytyka súdu prvej inštancie ohľadom nevykonania výsluchu znalca odkaz na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, že súd prvej inštancie mal upozorniť na pojednávaní dňa 07.08.2024 na koncentračnú zásadu, čo ale zo zápisnice o pojednávaní nevyplýva, preto ide o rozpor medzi odôvodnením rozsudku a znením zápisnice a tiež výhrady voči geometrickému plánu, ktoré vzniesol odvolateľ už vo svojom písomnom podaní zo dňa 24.05.2024.

3.6.1 Žalobcovia poukázali na to, že aj v otázkach procesného práva sa slovenské všeobecné súdy aj Ústavný súd SR inšpirujú českou judikatúrou, pokiaľ rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR neodporuje slovenskej právnej úprave. To, že rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 21Cdo/2458/2009 neodporuje v súčasnosti platnému §208 C.s.p. potvrdzuje aj komentár, ktorý k výkladu ustanovenia §208 C.s.p. vyslovene cituje rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 21 Cdo 2458/2009 v právnej vete (por. ŠTEVČEK, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. C.H.Beck 2016, strana 776 hore). Je teda zrejmé, že okresný súd vyhodnocoval použiteľnosť českej judikatúry na aktuálnu právnu úpravu, rovnako ako vyhodnocoval túto použiteľnosť aj odborný autorský kolektív komentára k procesnej norme, s výsledkom použiteľnosti tohto rozhodnutia.

3.6.2 Ohľadom vytknutého rozporu medzi odôvodnením rozsudku a znením zápisnice z pojednávania zo dňa 07.08.2024, keď okresný súd nemal upozorniť na pojednávaní dňa 07.08.2024 na koncentračnú zásadu, poukázali žalobcovia na stranu 20 zápisnice z pojednávania („...Tieto návrhy na doplnenie dokazovania nie sú námietkami podstatnými zo strany právneho zástupcu a toľž neboli uplatnené navrhované v rámci koncentračnej zásady.“). Poukázali na ďalšie neopodstatnené výtky procesných pochybení žalovanými v priebehu sporu.

3.7 K ďalšiemu odvolaciemu dôvodu žalobcovia uviedli, že ich podanie zo dňa 03.05.2024, ktorého prílohou boli geometrické plány (1. geometrický plán k primárnemu petitu, 2. geometrický plán k sekundárnemu petitu) a znalecký posudok (výhradne k sekundárnemu petitu), súd prvej inštancie zaslal aj s prílohami na vyjadrenie žalovaným v sudcovskej lehote; žalovaný 1/ reagoval podaním zo dňa 24.05.2024; neuviedol ku geometrickému plánu k primárnemu petitu žiadne konkrétne vecné námietky, v ktorých by namietal jeho technickú správnosť, trasu, postup geodeta, iba konštatoval, že žalobcovia zmenšili trasu vecného bremena oproti návrhu v žalobe. Odvolateľ v súdom stanovenej lehote neuviedol v tomto podaní (zo dňa 24.05.2024) ani žiadne dôkazné návrhy, aj keď mu okresný súd na to vytvoril priestor. Preto, keď sa na tomto mieste žalovaný 1/ odvoláva na to, že voči geometrickému plánu namietal už podaním zo dňa 24.05.2024 a teda včas, toto podanie reálne svedčí o presnom opaku – podanie potvrdzuje, že odvolateľ mal vytvorený priestor na vyjadrenie sa ku geometrickému plánu, ale výsluch geodeta nenavrhol, a to ani na pojednávaní dňa 20.06.2024, ale len na poslednom pojednávaní dňa 07.08.2024; ide teda o prípad aplikácie sudcovskej koncentrácie v zmysle §153 ods. 2 C.s.p. (... „najmä ak by to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov súdu“). Odvolateľ neuviedol žiadny ospravedliteľný dôvod, prečo dôkaz v reakcii na podanie žalobcov zo dňa 03.05.2024 nenavrhol v súdom stanovenej lehote na vyjadrenie k nemu, ani na najbližšom pojednávaní (20.06.2024), ale až na poslednom pojednávaní. Okresný súd teda aj v tomto prípade postupoval v súlade so zákonom, keď dôkaz výsluchom geodeta nevykonával.

3.8 Vo vzťahu k námietkam voči znaleckému posudku žalobcovia uviedli, že okresný súd vo svojom rozhodnutí zo znaleckého posudku nevychádzal (o sekundárnom petite nerozhodoval), preto je úplne bezpredmetné zaoberať sa námietkami či dôkaznými návrhmi odvolateľa voči znaleckému posudku.

3.9 K námietke odvolateľa, že súd prvej inštancie sa nevyjadril k judikatúre, uvádzanú ním v písomných vyjadreniach či na pojednávaniach, dokonca sa od nej neprípustne odklonil, žalobcovia uviedli, že je prirodzeným javom, že judikatúra sa vyvíja. Inštitút vydržania bol frekventovane posudzovaný najvyššími súdnymi autoritami, pričom judikatúra pristupovala k nemu z rôznych pohľadov (vrátane rigidného až odmietavého prístupu), čomu zodpovedala aj judikatúra, na ktorú odkazoval odvolateľ počas konania, a to na tú časť názorového spektra, ktorá vo svojich rozhodnutiach inštitút vydržania vykladala čo najprísnejšie.

3.9.1 Počas tohto sporu však došlo k výraznému posunu v judikatúre, došlo k zjednoteniu názorovo rozdielných senátov dovolacieho súdu: Najvyšší súd SR nielen rozhodol vo veľkom senáte (ktorého rozhodnutie je podľa §48 ods. 3 C.s.p. právne záväzné pre ostatné senáty), ale toto rozhodnutie aj

následne po prejednaní v občianskoprávnom kolégiu publikoval ako judikát pod číslom R 15/2024. Toto rozhodnutie sa veľmi dôsledne vyporiadava s predošlou, teda t.č. už prekonanou judikatúrou. Svojou odvolacou námietkou odvolateľ požaduje vyporiadanie sa s judikatúrou, i keď tak urobil veľký senát dovolacieho súdu.

3.9.2 Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp.zn. III. ÚS 46/2013-40 z 03.09.2013 vyslovil, že opodstatneným dôvodom odlišného právneho názoru môže byť okrem iného ovplyvnenie praxe nižších súdov judikatúrou najvyššieho súdu alebo ústavného súdu. Z iného rozhodnutia ústavného súdu - uznesenia sp.zn. II. ÚS 527/2021 z 11.11.2021 tiež vyplýva, že „judikatúra všeobecných súdov nie je v čase nemenná a zmenu ustáleného právneho názoru, vykonanú v súlade s ustanoveným procesným postupom, nemožno vylúčiť. Opačný výklad by nezodpovedal zmyslu a účelu, pre ktorý zákonodarca zriadil veľký senát. Ak teda dôjde k zmene právneho názoru vysloveného veľkým senátom, nemožno v aplikácii neskoršieho a aktuálneho názoru (v čase rozhodovania senátu o kasačnej sťažnosti) na vec sťažovateľky vzhľadnúť porušenie jej označených práv. Z uvedených dôvodov, ako aj z povahy rozhodnutia veľkého senátu vyplýva, že v prípade prebiehajúceho zjednocovacieho konania je vhodné vyčkat' ostatný právny názor, aby bol v prebiehajúcom konaní aplikovaný výsledok aktuálneho uváženia, keďže vo všeobecnosti platí, že neskorší právny názor nahrádza skorší, má teda pri výklade sporných otázok prednosť. Neuvedenie osobitného odôvodnenia k tejto všeobecne známej základnej zásade procesného práva nemožno hodnotiť ako arbitrárnosť či nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku.“ (rozhodnutie publikované v ZbÚS pod č. 104/2021, citovaná je jeho práva veta).

3.10 Žalobcovia nesúhlasili ani s ďalšou odvolacou námietkou - údajné porušenie zásady rovnosti strán sporu, keď okresný súd mal aplikovať koncentráciu konania iba na odvolateľa, žalobcom pripustiť dôkazy, vyčkat' na ich dôkazy až do júna 2024, žalovanému 1/ nie, s tým, že žalovaný 1/ mal byť súdom upozornený na koncentráciu konania na pojednávaní dňa 07.08.2024, čo je uvedené v rozsudku, ale zo zápisnice nič také nevyplýva.

3.10.1 Žalobcovia priznali, že predložili okresnému súdu spolu s podaním zo dňa 03.05.2024 nové dôkazy, išlo však o prvé podanie po odpadnutí prekážky, pre ktoré bolo konanie prerušené. Predkladať dôkazy a vyjadrenia skôr, teda do prerušeného konania, nemalo zmysel. Z nových dôkazov okresný súd prijal iba geometrický plán k primárnemu petitu, na ostatné dôkazy (druhý geometrický plán, znalecký posudok) v rozhodnutí neprihliadal. Ku geometrickému plánu, ktorý bol predložený k primárnemu petitu žalobcovia uviedli, že ide o dôkaz, ktorý označili žalobcovia už v žalobe (bod IV. z 20.04.2020, kde v petite označujú geodetické zameranie „t.č. dôkaz č. 18, ktoré bude pred rozhodnutím súdu predložené ako geometrický plán“. Po 03.05.2024, pri pokračovaní v konaní po jeho prerušení, už žalobcovia nepredkladali žiadne nové dôkazy. Odvolateľ vo vyjadrení z 24.05.2024 k podaniu žalobcov zo dňa 03.05.2024 žiadne dôkazy nenavrhol, a to ani na prvom pojednávaní po prerušení konania dňa 20.06.2024, až na poslednom pojednávaní dňa 07.08.2024. Strany sporu boli riadne poučené o koncentrácii konania, v prípade odvolateľa sa tak stalo uznesením zo dňa 02.07.2020 (výzva na dupliku s poučením podľa §153 ods. 1,2 C.s.p.), ako aj s upozornením na pojednávaní dňa 07.08.2024 (str. 20 zápisnice).

3.11 Žalobcovia popreli námietku odvolateľa (časť III. odvolania), že originály geometrických plánov a znaleckého posudku boli založené do spisu až na pojednávaní dňa 20.06.2024 a že súd prvej inštancie mu nikdy originály nedoručil. Odvolateľovi boli doručené uvedené listiny spolu s podaním zo dňa 03.05.2024 ako farebné scany, keďže sporové konanie je pre advokátov povinne elektronické. Právny zástupca odvolateľa mal možnosť farebné scany listín vytlačiť na farebnej tlačiarni. Keďže súdu sa listiny netlačia v podateľni súdu farebne, žalobcovia doručili súdu prvej inštancie na pojednávaní listiny aj ako originály, čo je zachytené na strane 7 zápisnice z pojednávania dňa 20.06.2024: „Ešte v závere vzhľadom na to, že sme posielali elektroniky tie geometrické plány aj znalecký posudok, tak zakladám do spisu originály oboch geometrických plánov, aj originál znaleckého posudku, nakoľko sa tam navrhujú aj trasy vecného bremena, ktoré sú vo farbe, aby to teda súd mal aj vo farebnom vyhotovení.“ Ide o účelový odvolací dôvod; procesný nárok na doručovanie originálov listinných dôkazov neexistuje; odvolateľ mal v prípade pochybností o hodnovernosti jemu doručených scanov alebo kópií možnosť namietat' túto skutočnosť súdu, ktorý by preveril zhodnosť kópie s originálom. Odvolateľovi doručením listín v elektronickej forme totiž nemohla vzniknúť žiadna ujma na jeho právach, sám si žiadne originály v priebehu konania nežiadal a ani sám žiadne originály do spisu nepredkladal.

3.12 Žalobcovia nesúhlasili ani s tým, že by sa okresný súd nezaoberal návrhom odvolateľa na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania, prednesený v rámci svojho prejavu na pojednávaní

(str. 7 zápisnice), o ktorom bol súd prvej inštancie podľa odvolateľa povinný rozhodnúť. Podľa zápisnice z pojednávania zo dňa 07.08.2024 odvolateľ nepodal dôkazný návrh riadne a jasne, len podmienene; zároveň sa jedná o dôkazný návrh alternatívny – buď odvolateľ predloží súkromný znalecký posudok alebo až následne žiada kontrolné znalecké dokazovanie. Odvolateľ, ako strana zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, je sám zodpovedný na riadne a jasné uplatňovanie svojich procesných práv (ktorým nie je podmienený návrh diktovaný v texte súvislého diktátu); prostriedky procesnej obrany neboli realizované zo strany odvolateľa riadne, sú podmienené či alternatívne, nejasné, zmätočné, a teda bez procesných účinkov.

3.12.1 Keďže kontrolné znalecké dokazovanie ako sekundárny návrh odvolateľ podmieňoval výsluchom znalca, tým, že okresný súd vysvetlil, z akých dôvodov nevykonal primárny dôkazný návrh (výsluch znalca) je zrejmé, že rovnaké dôvody sa vzťahujú aj na sekundárny dôkazný návrh, ktorý bol navrhovaný za podmienky výsluchu znalca; súd na znalecký posudok neprihliadal, dôkaz výsluchom znalca teda považoval za nadbytočný a navyiac podaný oneskorene. Odvolateľovi nemohla vzniknúť akákoľvek ujma na jeho procesných právach, namieta dôkazy, z ktorých súd vôbec v rozhodnutí nevychádzal.

3.13 Odvolateľ vytyka súdu prvej inštancie (časť IV. Odvolania), že necitoval právnu vetu judikátu R 15/2024, ani časť 15. a 16. odôvodnenia judikátu. Celú právnu vetu judikátu R 15/2024 okresný súd citoval kurzívou na strane 13. rozsudku, je úplná a doslovná. Odvolateľ znova vytyka súdu veci bez vlastnej znalosti veci (v tomto prípade bez znalosti textu ním napádaného rozsudku); nejde o odvolacie dôvody.

3.14 Žalobcovia v ďalšom namietajú, že odvolateľ v texte odvolania (str. 13 až str. 23) preberá z podstatnej časti výkladovú časť judikátu R 15/2024, hodnotiac prehľad judikatúry, ponúknutej už v rozhodnutí veľkého senátu, ktorý v opravnom prostriedku v takom rozsahu nie je náležitý. Zdôraznili, že v rozhodnutí veľkého senátu je práve preto ponúknutý podrobný historický exkurz judikatúry, aby (zjednodušene povedané) bolo zrejmé, že „doteraz to bolo takto, odtiaľ sa to zjednocuje a bude vykladať takto“.

3.15 Nesúhlasili žalobcovia ani s tvrdením odvolateľa, že judikát R 15/2024 nemožno vykladať tak, že držiteľia sa môžu ujať oprávnenej držby akejkoľvek veci bez toho, aby vychádzali z vedomia, že majú určitý právny dôvod držať vec a že súd musí skúmať, na základe akého titulu do držby nadobúdateľ vstúpil.

3.15.1 Žalobcovia zdôraznili, že v prejednávanej veci bolo jednoznačne preukázané, že súčasný faktický stav trvá od 30. rokov minulého storočia, kedy právni predchodcovia žalovaných aj právni predchodcovia žalobcov nadobudli od Štátneho pozemkového úradu v Prahe pozemky v predmetnej lokalite a zriadili im k nim cestu. Už v tom čase sa na pozemky právneho predchodcu žalobcov nedalo dostať inak, ako po ceste a právo prechodu a prejazdu bolo odvtedy vykonávané, pričom sporný pozemok bol aj v pozemkovej knihe zapísaný ako „cesta“. Práve to bolo právnym dôvodom držby tohto práva prechodu a prejazdu, že išlo o cestu tak v teréne, ako aj v pozemkovej knihe. Nikdy nikto z právnych predchodcov žalobcov nemal vedomosť, že chodí cez niekoho majetok; chodil po ceste. Podielky na ceste ako (zjednodušene povedané) majetok všeobecný ani neboli predmetom dedičských konaní; túto situáciu využila právna predchodkyňa odvolateľa na spisanie vyhlásenia o vydržaní vlastníctva k ceste vo forme notárskej zápisnice; vyhlásenie pred notárom sa nezakladalo na pravde; ani zmena zápisu vlastníctva v roku 2016 nemohla zmeniť dlhodobou zaužívaný stav držby práva prechodu a prejazdu, len to odštartovalo susedské problémy (rok 2018 nariadené neodkladné opatrenie, v roku 2020 podaná žaloba).

3.15.2 Judikát R 15/2024, aj rozhodnutie II. ÚS 484/2015, publikované v ZbÚS pod č.48/2018 na viacerých miestach zdôrazňuje, že „účelom vydržania je uviesť dlhodobý faktický stav do súladu so stavom právnym“. Judikát R 15/2024 uvádza (bod 14.) že „držba je historicky chápaná ako faktický stav, ktorý spočíva vo vykonávaní faktickej reálnej moci nad vecou s úmyslom mať vec pre seba. Držba preto predpokladá existenciu dvoch zložiek. Prvou je corpus possessionis, ako faktická moc nad vecou, ku ktorej musí pristúpiť animus possidendi, ktorý vyjadruje vôľu držiteľa mať vec (právo) pre seba a nakladať s ňou ako s vlastnou. Vznik držby sa však na rozdiel od vzniku vlastníctva nemusí de lege lata nutne opierať o existujúci právny dôvod; na vznik oprávnenej držby teda postačí naplnenie zákonných predpokladov držby, medzi ktorými sa existencia právneho dôvodu držby nenachádza.“

3.16 Žalobcovia ďalej reagovali na námietku odvolateľa (časť V.), že služobnosti boli predmetom zápisu do pozemkovej knihy, teda právni predchodcovia nemohli byť v dobrej viere, keď ich služobnosť nebola vpísaná do pozemkovej knihy.

3.16.1 Poukázali na to, že vlastníctvo právneho predchodcu žalobcov ku kúpeným nehnuteľnostiam bolo riadne zapísané do pozemkovej knihy, za nehnuteľnosti zaplatil kúpnu cenu a pri rozčlení nehnuteľností bola k jeho nehnuteľnostiam zriadená prístupová cesta, ktorú využívali aj právni predchodcovia odvolateľa; predmetný pozemok bol ako cesta aj zapísaný v pozemkovej knihe, s prístupom nikdy neboli problémy, cesta sa užívala aj opravovala spoločne. Služobnosť do pozemkovej knihy nepochybne nebola vpísaná, preto sa žalobcovia domáhajú vydržania tohto práva, ktoré sa od účinnosti Stredného občianskeho zákonníka transformovalo na vecné bremeno. Ako cituje aj sám odvolateľ na str. 27 odvolania hore, vydržanie služobnosti bolo možné aj mimo pozemkovej knihy, pričom nestatočnosť držiteľa tohto práva musela preukazovať druhá strana, s výnimkou držby práva násilím, tajne alebo zneužitím výprosy. Nič z uvedeného nebolo tvrdené ani preukázané a dobrá viera žalobcov trvala aj po roku 1961 (odkedy už bolo toto právo vydržané).

3.16.2 Žalobcovia zdôraznili, že celý proces rozdeľovania pozemkov nebol na súkromných dohodách medzi vlastníckmi, ale išlo o proces riadený Štátnym pozemkovým úradom v Prahe, ktorý aj podľa zápisu v pozemkovoknižnej vložke vo vzťahu k „L. T.“ bol oprávnený zriadiť cestné služobnosti (zápis pod bodom 2 písm. d) PKN vložky), k čomu nedošlo pre zrejmé historické súvislosti (vypuknutie 2. svetovej vojny a zánik Štátneho pozemkového úradu v Prahe). Nič to však nemení na dobromyseľnosti na strane držby práva právneho predchodcu žalobcov pre seba, a to počas zákonom stanovenej doby, najmenej do roku 1961, resp. až do jeho smrti a po ňom aj jeho právnych nástupcov.

3.17 Na námietku odvolateľa, že sami žalobcovia mali na pojednávaní dňa 05.11.2021 pred súdom prvej inštancie uvádzať, že ide o verejnú cestu, žalobcovia poukázali na to, že uvedená cesta bola označovaná ako cesta prístupná verejnosti, teda že slúži aj verejnosti; nejedná sa o neprístupnú, uzatvorenú cestu. O tom, že nejde o verejnú cestu v právnom slova zmysle, svedčí aj snaha obce Ihráč o vzatie cesty v súčinnosti s vlastníckmi do svojej správy, čomu však odvolateľ zabránil. Ak by cesta bola verejnou, teda obecnou, tak by obec nemala dôvod vyvíjať túto aktivitu.

3.18 Na námietku odvolateľa (str. 31 odvolania), že fikcia dobromyseľnosti podľa §145 ods. 2 Stredného občianskeho zákonníka nezbavuje žalobcov povinnosti preukazovať splnenie podmienok vydržania, žalobcovia poukázali na právny názor Najvyššieho súdu SR, vyjadrený vo viacerých rozhodnutiach, podľa ktorého: „Nadobúdateľ nemusí svoju dobrú vieru ani preukazovať, lebo aj v pochybnostiach platí, že držba je oprávnená (§130 ods. 1 in fine Občianskeho zákonníka). Na tom, kto nadobudnutie v dobrej viere popiera, bude, aby túto domnienku vyvrátil.“ (sp.zn. 4Cdo 102/2017, 4 Cdo120/2019). Podľa teórie procesného práva §133 O.s.p. (§192 C.s.p.) „je jedným z obmedzení voľného hodnotenia dôkazov“ (por. Krajčo, J. a kol.: Občiansky súdny poriadok. I. diel. Komentár. EUROUNION 2010, str. 527), čo sa malo v prejednávacom prípade prejavíť tak, že v prípade existencie pochybností o existencii dobrej viery predchodcov žalobcov by sa mal súd prikloniť k záveru o existencii dobrej viery.

3.18.1 Žalobcovia poukázali v rámci hodnotenia dôkazov na to, že odvolateľ počas celého konania neuviedol žiadne tvrdenia či dôkazy, z ktorých by sa dalo vyvodíť spochybnenie dobromyseľnosti držby na strane právnych predchodcov žalobcov. O tom svedčí aj to, že žalovaný 2/ a žalovaná 3/, ktorí si pamätajú širšie súvislosti, žalobcami uvádzaný skutkový stav nespochybnovali a voči rozsudku sa neodvolali.

3.18.2 Poznamenali, že v 30. rokoch, kedy nadobúdali pozemky všetci dotknutí nadobúdateľa naraz, musela vzniknúť medzi vlastníckmi dohoda ohľadne prístupu k novonadobudnutým pozemkom. Nebolo medzi stranami sporné ani to, že aj žalovaný 1/ a jeho právni predchodcovia chodia cez pozemky žalobcov, teda právo prechodu a prejazdu je realizované vzájomne, takže logicky možno predpokladať, že na takýto výkon práva vznikla v minulosti vzájomná dohoda. Preto je namieste aplikovať záver Ústavného súdu SR, uvedený v rozhodnutí II. ÚS 484/2015, publikovaný v ZbÚS pod č. 48/2018, podľa ktorého „ústavný súd konštatuje, že špecifiká sťažovateľovej veci a dĺžka uplynutého času vyvažujú nedôslednosť týkajúcu sa formálnych náležitostí prevodu a držba tak môže byť považovaná za oprávnenú. Možno dodať, že napriek tomu, že v predmetnej veci získal sťažovateľ na základe ústnej zmluvnej dohody pozemok, ktorý mal v dlhodobej nerušenej a pokojnej držbe, nie sú prítomné signály zneužitia inštitútu vydržania, napr. nedôveryhodné dokumenty či svedectvá.“

3.19 Žalobcovia ďalej poukázali na odvoláciu námietku (časť VII. odvolania), že na pojednávaní dňa 05.11.2021 vypovedali, že cestu využívajú aj iné osoby či organizácie. Nepopreli, že v rámci akcie „Z“

bol v 70. rokoch vybudovaný obecný vodojem, ku ktorému chodia zástupcovia obce a vodárenskej spoločnosti; jediný prístup k vodojemu je práve po tejto ceste; uvedené však neznamená vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, pretože ak bolo vydržané právo zodpovedajúce vecnému bremenu k 01.01.1961, tak zmeny v užívaní cesty (vybudovanie vodojemu a s tým spojené využívanie cesty aj inými osobami či organizáciami) nemôže spôsobiť zánik už existujúceho vecného bremena.

3.20 Napokon žalobcovia reagovali na odvolanie (časť VIII.), že žalobcovia sami spochybnili svoju dobromyseľnosť tým, že pred podaním žaloby oslovili právnu predchodkyňu odvolateľa a snažili sa uzatvoriť vec zmluvne; ak by boli o vecnom bremene presvedčení, ich úkony by k uzatvoreniu zmluvy nesmerovali. Žalobcovia sa snažili vyhnúť súdnemu konaniu, ponúkli uhradenie všetkých nákladov a serióznou, vzájomnú dohodu o vecných bremenách. Matka odvolateľa listami zo dňa 14.03.2019 a 19.03.2019 opakovane uviedla: „...súhlasím s riešením prejazdu a prechodu dohodou o vecnom bremene na parc. č. 505/1...Som ochotná urobiť vecné bremeno...“. Následne právny zástupca žalobcov vypracoval dohodu zohľadňujúcu požiadavky oboch strán, po doručení ktorej došlo k zmene právneho zástupcu a výsledkom je (tento) spor.

3.21 Na námietku odvolateľa, že z dedičských rozhodnutí žalobcov sa nepreukázalo, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu dedili, čím spochybňuje znenie petitu (bez bližšej špecifikácie námietky) žalobcovia poukázali na to, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu in rem, teda viažuce sa na nehnuteľnosť, je akcesorickým právom, ktoré zdieľa právny osud panujúcej nehnuteľnosti. Takéto právo samo osebe nie je predmetom dedenia, dedí sa samotná (panujúca) nehnuteľnosť. Rovnako keď sa prevádza panujúca nehnuteľnosť zmluvne, právo zodpovedajúce vecnému bremenu v jej prospech sa viažuce nie je predmetom prevodu, do zmluvy sa neuvádza, ale ipso facto sa prevádza s vlastníctvom panujúcej nehnuteľnosti. Žalobný petit teda znie správne, keď je formulovaný podľa aktuálneho stavu katastra nehnuteľností, kde na jednej strane sú definované slúžiace nehnuteľnosti, na druhej strane sú definované panujúce nehnuteľnosti.

3.22 Žalobcovia na námietku odvolateľa, že v priebehu konania upravovali rozsah práva cesty, ktoré im malo vzniknúť vydržaním, zmenšili rozsah vecného bremena, čo svedčí o ich neistote o rozsahu vydržaného vecného bremena uviedli, že vydržaný rozsah vyhodnotili na minimálnu nevyhnutnú mieru, v prevyšujúcej časti svoje právo neuplatnili (aj keď sa autá a vozy otáčali v minulosti až vo dvore žalovaného 1/), pretože majú snahu obmedziť odvolateľa čo najmenej; poukázali na zápisnicu o pojednávaní zo dňa 07.08.2024 (str. 7 zápisnice), kedy sa (právny zástupca) odvolateľ o tejto snahe žalobcov vyjadroval s dešpektom.

3.23 Nesúhlasili s odvolateľom v závere odvolania, že prejavom vnútornej neistoty a pochybností u žalobcov je aj samotná formulácia sekundárneho petitu. Podľa takýchto úvah odvolateľa by eventuálny petit nikdy nebol prípustný, resp. vždy by mal smerovať k zamietnutiu, pretože vždy deklaruje neistotu žalobcu. V súdnom konaní, v rámci dynamického procesu dokazovania, nemožno výsledok sporu dopredu s istotou určiť, preto je eventuálny petit výrazom racionálneho a hospodárneho uvažovania žalobcu, ktorý sa mieni vyhnúť dvom súdnym konaniam v prípade, keď by primárny petit na súde nebol preukázaný. Uvedené potvrdzuje aj procesná teória, podľa ktorej: „Eventuálny petit je žalobný návrh, ktorý žalobca formuluje popri inom (primárnom) eventuálnom petite iba pre prípad (in eventum), ak súd primárny petit zamietne. Ak súd primárnemu petitu vyhovie, o eventuálnom petite nerozhoduje. Žalobca si pritom nie je istý, či existuje taká právna skutočnosť, ktorá uspokojenie alebo existenciu primárneho nároku vylučuje. Prípadne žalobca očakáva, že takáto právna skutočnosť vznikne v priebehu sporu. Nie je ani vylúčené, že žalobca nevie vyhodnotiť dôkaznú situáciu a nie je si istý, či súd vyhodnotí primárny nárok ako dôvodný.“ (ŠTEVČEK, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H.Beck, 2016, str. 507).

3.24 Napokon žalobcovia vo vyjadrení nesúhlasili ani so záverom odvolania, že z výsluchu žalobcov nevyplýva, že by na pozemky nad rodinným domom chodili autom, preto právo prejazdu nemalo byť zriadené. To, že žalobcovia či ich právni predchodcovia chodili na uvedené pozemky vozidlom (predtým traktorom či vozom), nebolo v konaní sporné ani žalovaným 1/ popreté. Vo svojom výsluchu to dokonca výslovne uvádzala aj právna predchodkyňa žalovaného 1/, ktorá na pojednávaní dňa 05.11.2021 (str. 25 zápisnice dole): „Ja som uviedla, že pred touto hádkou sa žalobcovia otáčali v mojom dvore motorovým vozidlom, teda keď išli po seno, alebo keď niečo tam išli odviezť, ale bolo to pred hádkou. Už teraz sa neotáčajú.“

3.25 Vzhľadom na uvedené považovali žalobcovia odvolaním napadnutý rozsudok za vecne správny a náležite odôvodnený a navrhli ho potvrdiť a priznať im voči žalovanému 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Ďalšie vyjadrenia vo veci podané neboli.

5. Krajský súd, ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o odvolaní podľa §34 C.s.p., preskúmal vec bez potreby nariadenia odvolacieho pojednávania podľa §385 ods. 1 C.s.p. len v rozsahu odvolania podľa §379 C.s.p. z dôvodov vymedzených v odvolaní podľa §380 ods. 1 C.s.p. a rozsudok súdu prvej inštancie podľa §387 ods. 1,2 C.s.p. ako vecne správny potvrdil.

6. V zmysle § 387 ods. 1,2 C.s.p. odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

7. Krajský súd preskúmal odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie; pretože rozsahom a dôvodmi odvolania je viazaný, pri posudzovaní veci sa zaoberal len námietkami, uvedenými v odvolaní a procesným postupom súdu prvej inštancie, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozhodnutia z hľadiska, či v konaní došlo k vadám, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§380 ods. 2 C.s.p.). Súd prvej inštancie dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktoré aplikoval správne ustanovenia právneho predpisu a súčasne vec správne právne posúdil.

8. Z obsahu spisu v prejednávanej veci vyplýva, že žalobcovia 1/,2/ ako bezpodieloví spoluvlastníci (pozemkov s parcelami č. CKN XXX - záhrada o výmere 427 m², CKN XXX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 837 m² /na ktorom stojí rodinný dom súpis. č. XXX/, CKN XXX/X - záhrada o výmere 19 m² a CKN XXX/X - záhrada o výmere 1964 m², ktoré nehnuteľnosti sú zapísané na LV č. XXX), žalobkyňa 2/ aj výlučná vlastníčka pozemku (s parcelou CKN XXX/X - trvalý trávnatý porast o výmere 399 m², zapísanej na LV č. XXX), žalobkyňa 3/ ako výlučná vlastníčka (pozemku s parcelou CKN XXX/X - trvalý trávnatý porast o výmere 461 m², zapísanej na LV č. XXX) a žalobkyňa 4/ výlučná vlastníčka (pozemku na parcele CKN XXX/X - trvalý trávnatý porast o výmere 641 m², zapísanej na LV č. XXX) panujúcich pozemkov sa svojou žalobou zo dňa 21.04.2020 domáhali určenia vecného bremena; na základe kúpnej zmluvy z 20.06.1933 právni predchodcovia žalobcov aj žalovaných kúpili od štátu nehnuteľnosti („pánsky pozemok“), ku ktorým bola založená v roku 1935 pozemnoknižná vložka č. XXX, pôvodne v časti H., kde v časti U. – vlastníctvo pod bodom 2/b je vedené právo Štátneho pozemkového úradu v Prahe, vyplývajúce z §19 ods. 2 zákona č. 81/1920 Sb., ktorým sa vydávajú ustanovenia o prídele zabranej pôdy a upravuje sa právny pomer ku pridelenej pôde (Zákon prídelový). Kúpnu zmluvou z 20.06.1933 zakúpené nehnuteľnosti tvorili jeden celok a následne boli rozčlenené medzi starého otca žalobcov 2/-4/ A. A., starého otca žalovaných 1/,2/ H. G. a ostatných nových vlastníkov.

8.1 Na panujúce nehnuteľnosti od roku 1933 žalobcovia a ich právni predchodcovia pristupovali cez pozemok (na parcele EKN XXX/X - ostatná plocha o výmere 1112 m²), t.č. vedený ako vlastníctvo pôvodnej žalovanej 1/ Q. E., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX a žalovaného 2/ podľa zápisu na LV č. XXX a cez pozemok (s parcelou č. EKN XXX/XX - trvalý trávnatý porast o výmere 27 m²), ktorý je t.č. vedený vo výlučnom vlastníctve žalovanej 3/ podľa zápisu na LV č. XXX („slúžiace nehnuteľnosti“), na ktorých sa nachádza prístupová cesta nielen na panujúce nehnuteľnosti, ale aj na domovú nehnuteľnosť pôvodnej žalovanej 1/ a k pozemkom žalovaných 2/a 3/. Iná možnosť prístupu na panujúce nehnuteľnosti neexistuje.

8.2 Právni predchodcovia žalobcov ako aj žalovaných od roku 1933 slúžiace nehnuteľnosti užívali ako cestu. V roku 1957 previedol A. A. (starý otec žalobkyň 2/-4/) panujúce nehnuteľnosti na rodičov žalobkyň R. C., zomr. XXXX a Q. (Q.) C., S. A. (neskôr Zipserovú), zomr. XX.XX.XXXX, ktorí k pôvodnému rodinnému domu A. A. z roku XXXX, postaveného na parcele EKN XXX/XX (terajšia časť parcely CKN XXX) pristavili jednu bytovú jednotku; rodinný dom v roku 1988 previedli do vlastníctva žalobcov 1/,2/ (zaťa a dcéry).

8.3 V roku 2018 pôvodná žalovaná 1/ vystavala na pozemku na parc.č. L. XXX/X vo vlastníctve žalobkyne 4/ hnojisko s odôvodnením, že pri zápisoch nehnuteľností a meraniach sa udiali chyby a podľa jej vlastných výpočtov tento pozemok je v jej vlastníctve. Na návrh na nariadenie neodkladného opatrenia Okresný súd Žiar nad Hronom uznesením č.k. 25C/14/2018-22 zo dňa 23.10.2018 uložil pôvodnej žalovanej 1/ odpratať z pozemku žalobkyne 4/ hnojisko a zdržať sa takých zásahov do vlastníckeho

práva žalobkyne 4/. Uznesenie bolo vykonané súdnym exekútorom JUDr. Alenou Bohovičovou pod č.6EX/509/18.

8.4 Žalobcovia preukazovali, že medzi ich právnymi predchodcami a právnymi predchodcami žalovaných existovala ústna dohoda o trvalom výkone práva cesty (služobnosti), ktorú nebolo potrebné intabulovať do pozemkovej knihy. Vydržacia lehota začala plynúť podľa uhorského obyčajového práva, na túto vydržaciú lehotu nadviazal Stredný občiansky zákonník a toto právo vzniklo najneskôr do 10 rokov od účinnosti Stredného občianskeho zákonníka, t.j. najneskôr k 01.01.1961. Stredný občiansky zákonník pre posúdenie dobromyseľnosti držby v §145 ods. 2 upravoval, že v pochybnostiach sa považuje držba za oprávnenú, t.j. dobromyseľnú; Občiansky zákonník rovnako v §130 ods. 1. 8.5 V priebehu sporu Najvyšší súd SR dňa 13.05.2024 rozhodol vo Veľkom senáte rozsudkom sp.zn. 1 VCdo/1/2024 s odkazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 18.07.2023 sp.zn. I. ÚS 197/2023.

8.6 Žalobcovia sa po úprave petitu domáhali určenia, že na uvedených nehnuteľnostiach viazne titulom vydržania vecné bremeno, eventuálne zriadenia vecného bremena súdom, zodpovedajúceho právu cesty cez pozemok v k.ú. C. s parcelou č. EKN XXX/X - ostatná plocha o výmere 1112 m² (evidovaný Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálny odbor na LV č. XXX), v rozsahu vyznačenom geometrickým plánom č. XXXXXXXX-X/XXXX, vyhotoviteľa Geodetické služby M&M, s.r.o., ktorý úradne overil dňa 29.02.2024 pod číslo K./XXXX Okresný úrad Žiar nad Hronom, katastrálny odbor v prospech každodobého vlastníka stavby súpis. č. XXX - rodinný dom na pozemku s parcelou č. CKN XXX, ktorá je evidovaná na LV č. XXX, vedeného pre k.ú. C., Okresným úradom Žiar nad Hronom, katastrálny odbor s povinnosťou výplaty žalovanému 1/ v sume 164,86 Eur a žalovanému 2/ v sume 70,65 Eur, s ktorým žalovaní nesúhlasili a žiadali žalobu zamietnuť z dôvodu, že neexistujú dôkazy, zmluvy, listiny alebo dohody, ktoré by preukazovali, že na sporných pozemkoch malo vzniknúť právo prístupu k nehnuteľnostiam žalobcov, ktoré by predpokladalo vydržanie vecného bremena; žalobcov nepovažovali za dobromyseľných pre chýbajúci právny titul ohľadom vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu; pri vydržaní podľa obyčajového práva bola dobromyseľnosť potrebná pri vstupe do držby, ak malo dôjsť k vydržaniu práva podľa Stredného občianskeho zákonníka, žalobcovia nie sú oprávnenými držiteľmi len z toho titulu, že došlo k vzniku účinnosti tohto zákona a ich domnelé právo sa podľa nich malo pretransformovať na vecné bremeno; právny titul je pevnou súčasťou predpokladov vydržania, pôvodná žalovaná 1/ uviedla, že časť pozemku nadobudla na základe kúpnej zmluvy a následne osvedčením na notárskom úrade vydržaním cesty a potvrdila dlhodobé užívanie spornej cesty na prístup k okolitým nehnuteľnostiam; súčasne uviedla, že nebránila a ani nebude brániť chodiť po spornej ceste.

8.7 Po vykonaní dokazovania súd prvej inštancie rozhodol odvolaním napadnutým rozsudkom.

9. Vecné bremená upravuje Občiansky zákonník v §151n ods.1,2, §151o. Vecné bremená sa vyznačujú tým, že spočívajú v obmedzení vlastníka nehnuteľnosti buď na prospešnejšie využívanie nehnuteľností alebo prospešnejšie využívanie nehnuteľnosti iného konkrétneho vlastníka alebo na prospech určitej konkrétnej fyzickej či právnickej osoby. Toto obmedzenie je vždy spojené so zaťaženou nehnuteľnosťou (obmedzenie vlastníka v prospech panujúcej nehnuteľnosti).

9.1 Od vzniku československého štátu v roku 1918 platilo v Československu skoršie právo, prevzaté tzv. recepčným zákonom č. 11/1918 Sb., ktorý v čl. 2 ustanovil, že všetky doterajšie zemské aj ríšske zákony a nariadenia nateraz zostávajú v platnosti. Právne normy (v zmysle písaného aj obyčajového práva), prevzaté týmto zákonom za Rakúsko-Uhorska sa stali súčasťou československého právneho poriadku. Súčasťou československého právneho poriadku sa tak stal aj rakúsky Všeobecný občiansky zákonník, vyhlásený patentom z 01.06.1811, číslo 946 Sb. v znení noviel, ktorý od 28.10.1918 platil v akademickom pomenovaní ako „Československý všeobecný zákonník občiansky“. Na území Slovenska naďalej platilo uhorské obyčajové právo, hoci medzi právnou úpravou služobnosti podľa rakúskeho a uhorského práva nebol žiadny zásadný rozdiel. Tento stav trval prakticky až do konca roka 1950, kedy bol vydaný nový Občiansky zákonník, ktorý s účinnosťou od 01.01.1951 zjednotil občianske právo na celom území Československej republiky. Služobnosti vzniknuté za platnosti uhorského práva sa od 01.01.1951 spravovali Občianskym zákonníkom č.141/1950 Zb. (§562), ich vznik sa posudzoval skorším právom. Uvedený režim intertemporality mal i Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. (§854).

9.2 Služobnosť je vecné právo na cudzej veci, podľa ktorého niekto v určitom smere môže užívať vec, ktorá je vo vlastníctve iného tak, že toto musí trpieť aj ktorýkoľvek nový vlastník veci. Služobnosť bola považovaná za absolútne právo užívacie, pretože ukladala všetkým osobám nerušiť toto právo - užívať vec. Pozemkové služobnosti sú tie, u ktorých užívacia oprávnenosť, ktorá je predmetom služobnosti, je spojená s dvoma pozemkami, že toto právo vždy prislúcha vlastníkovi jedného pozemku (tzv. panujúceho

pozemku) na druhý pozemok (tzv. služobný pozemok) bez ohľadu na to, kto je vlastníkom tohoto druhého pozemku.

10. Zo spisového materiálu je zistiteľné, že z PKV č. XXX pre k.ú. H. vyplýva, že kúpnopredajnou zmluvou z 20.06.1933 (č.l.18 PV) H. G., J. G. (po 6/15), R. E., A. B. a H. B. (každý po 1/15) nadobudli vlastnícke právo ku parc.č. XXX/X ako kúpny prídel zo štátneho vlastníctva na základe Prídelového zákona, ktorý bol kľúčovým právnym predpisom v Československu po vzniku Prvej republiky, ktorý implementoval pozemkovú reformu tým, že umožnil rozdelenie veľkých, zabraných pozemkov (pôdy) a ich pridelenie drobným roľníkom, bezzemkom a veteránom, čím sa snažil o sociálnu spravodlivosť a premenu poľnohospodárskej štruktúry. Účelom bolo prerozdeliť pôdu z veľkostatkov do súkromného vlastníctva, najmä pre pracujúce roľnícke obyvateľstvo, umožňoval prevzatie pôdy (zábor) a jej následné pridelenie (prídely); zákon bol doplnený zákonom č. 329/1920 Zb., ktorý upravoval náhrady za zabraný majetok.

10.1 Uvedený zákon počítal aj so zriadením služobností (§19 ods.2 zákona č.81/1920 Sb. Prídelový zákon); v prejednávanom prípade žiadna služobnosť v pozemnoknižnej vložke vpísaná nebola.

10.2 Pozemková služobnosť v zmysle §473 Všeobecného občianskeho zákonníka, vyhláseného patentom z 01.06.1811 je taká, kde právo služobnosti je spojené s držbou pozemku a to tak, aby sa mohol prospernejšie a pohodlnejšie užívať. Hlavným obsahom členenia služobnosti na pozemkové a osobné je to, či právo služobnosti je alebo nie je spojené s vlastníctvom určitej nehnuteľnosti. Povoľovanie služobnosti bolo časté najmä pri delení alebo rozkúskovaní nehnuteľností, keď ten, kto obdrží jednu časť, alebo jednu časť nehnuteľnosti prevedie na iného, zároveň si zaistí právo služobnosti (napr. prechodu) pre inú časť nehnuteľnosti.

11. Z kontextu vykonaného dokazovania v spise je zrejmé, že právni predchodcovia žalobcov aj žalovaných nadobudli vlastnícke právo na základe prídelového zákona, na pozemkoch si vystavali obydlia, ku ktorým viedla a aj v súčasnosti vedie ako jediný prístup sporná cesta. Od roku 1933 tak užívajú uvedený prístup rovnocenne obe sporové strany, a to až do roku 2018, kedy pôvodná žalovaná 1/ zamedzila prístup vybudovaním hnojiska, ktoré odstránila až v rámci exekúcie po nariadení neodkladného opatrenia, ukladajúceho jej takúto povinnosť. Za obdobie od roku 1933 (od 20.06.1933) došlo k užívaniu prístupovej cesty právnymi predchodcami žalobcov aj žalovaných nerušene a dobromyseľne (až do roku 2018), t.j. po dobu dlhšiu ako 10 rokov, vyžadovanú Stredným občianskym zákonníkom (viď bod 9-9.2, najmä bod 9.1 tohoto rozsudku). Keďže služobnosť nebola (osobitne) zriaďovaná pre niektorú vybranú osobu (individualitu) bez viazanosti na vlastníctvo panujúceho pozemku a v pochybnostiach sa má za to, že ide o služobnosť pravidelnú (teda pozemkovú), je potrebné vychádzať z toho, že v roku 1933 pre daný prípad išlo o pravidelnú (pozemkovú) služobnosť, t.j. in rem.

12. Skúmajúc odvolateľom tvrdené námietky krajský súd poukazuje na záver, vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu Najvyššieho súdu sp.zn. 1 V Cdo 1/2024 z 13.05.2024, ako aj na závery súdu prvej inštancie, ktorý sa dostatočne vysporiadal s námietkami žalovaného 1/ v priebehu konania, premietnuté aj do jeho odvolania.

12.1 Krajský súd len dopĺňa, že snaha žalobcov usporiadať pomery so žalovanými sa prejavila až v roku 2018, kedy sa prvýkrát vyskytli problémy vo vzájomnom užívaní prístupovej cesty vzhľadom na správanie sa pôvodnej žalovanej 1/, teda v čase, keď už právo vecného bremena viazlo na uvedených nehnuteľnostiach, keďže vydržaním toto právo nevzniká (až) ku dňu rozhodnutia súdu, ale (už) splnením zákonných podmienok, čo v prejednávanej veci nastalo najneskôr ku 01.01.1961.

12.2 K ďalším námietkam žalovaného 1/ v odvolaní (že okresný súd neustálil čas vstupu žalobcov do držby, že vecné bremeno nebude obmedzovať žalovaných, že okresný súd nadbytočne hodnotí skutočnosti potrebné ku zriadeniu vecného bremena, že odôvodnenie rozsudku je všeobecné a nepreskúmateľné) odvolací súd uvádza, že vzhľadom na dôvody uvedené vyššie v tomto rozhodnutí už nepovažuje za potrebné sa k nim bližšie vyjadrovať. 12.3 Hoci §208 C.s.p. vyžaduje výsluch znalca v konaní vždy, vzhľadom na výrok rozhodnutia okresného súdu vo vzťahu k primárnemu petitu nebol v tomto spore takýto dôkaz potrebný vykonať. Teda odvoláciu námietku žalovaného 1/, že okresný súd nevypočul znalca, ktorý podal súkromný znalecký posudok a ani výsluch geodeta, krajský súd nepovažoval za dôvodnú, a odkazuje na dôvody rozsudku súdu prvej inštancie (bod. 38 na strane 24), s ktorými sa stotožňuje. Keďže okresný súd rozhodol o žalobe v zmysle jej primárneho petitu, (konštatovanie vzniku vecného bremena vydržaním), nebolo dôvodné vykonávať dôkazy vo vzťahu ku zriadeniu vecného bremena súdom v zmysle §151o Občianskeho zákonníka za náhradu.

12.4 Rovnako mal krajský súd za to, že okresný súd neporušil zásadu koncentrácie konania v prejednávanej veci: podrobným preštudovaním spisového materiálu mal krajský súd za to, že obsah zápisníc o pojednávaní ako aj ďalších súdnych listín svedčia o riadnom poučení v zmysle Civilného sporového poriadku strán sporu o priebehu sporového konania, a to aj ohľadom zásady zákonnej aj sudcovskej koncentrácie.

13. Záverom krajský súd považuje za potrebné reagovať na vyjadrenie žalobcov k odvolaniu žalovaného 1/ ohľadom nedostatku subjektívnej legitímácie žalovaného 1/ na podanom odvolaní do celého rozsudku: v prejednávanej veci ide o vznik vecného bremena vydržaním cez pozemky v spoluvlastníctve aj vo výlučnom vlastníctve žalobcov aj žalovaných, ktorí sú rovnako spoluvlastníkmi a aj výlučnými, resp. bezpodielovými spoluvlastníkmi panujúcich nehnuteľností. Právo prechodu a prejazdu na cestnej nehnuteľnosti je vyčlenené na geometrickom pláne celkom v piatich rôznych dieloch; niet žiadneho rozumného i praktického dôvodu posudzovať vecné bremeno izolovane na jednotlivých dieloch, ktoré ani nekorešpondujú so spoluvlastníckymi podielmi.

14. Žalovaný 1/ osobitne odvolaním napadol aj výrok o náhrade trov konania. Odvolací súd považoval rozsudok okresného súdu za správny aj v tomto výroku: okresný súd správne vychádzal z ustanovení §262 ods. 1 a §255 ods. 1 C.s.p., keď priznal úspešným v spore žalobcom nárok na náhradu trov konania voči žalovanému 1/ v plnom rozsahu; vo vzťahu k žalovaným 2/,3/ riadne odôvodnil neuloženie povinnosti náhrady trov konania.

15. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu, teda aj vo výroku o náhrade trov konania, ktorý je výrokom závislým (§387 ods. 1, 2 C.s.p.), ako vecne správny potvrdil.

16. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa §396 ods. 1 C.s.p. v spojení s §255 ods. 1 C.s.p., podľa pomeru úspechu strán sporu v odvolacom konaní. Žalobcom 1/,2/,3/,4/ priznal voči žalovanému 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, keďže žalobcovia boli v odvolacom konaní úspešní v plnom rozsahu.

17. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 (§393 ods.2, druhá veta C.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.)

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 C.s.p.).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 C.s.p.).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

a) ktorému súdu je určené,

b) kto ho robí,

c) ktorej veci sa týka,

d) čo sa ním sleduje a

e) podpis.

(§ 127 ods. 1 C.s.p.)

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 C.s.p.).

Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C.s.p.). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

Povinnosť podľa predchádzajúceho odseku neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Ak má dovolanie vady podľa § 429 C.s.p. a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie väd neodstráni vady, následkom neodstránenia väd dovolania je odmietnutie dovolania.